

**ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК
ПАРТИЯСИ ТАШКИЛОТЛАРИ
ХОДИМЛАРИ, АЪЗОЛАРИ ВА
ФАОЛЛАРИ УЧУН**

ҚЎЛЛАНМА

Тузувчилар:
М.Т.Рашидова,
С.Д.Шоназаров

Масъул:
Ўзбекистон ХДП Марказий
Кенгаши раиси ўринбосари
М.А.Ворисова

Тақризчи:
Ш.З.Абдуллаева, иқтисод
фанлари доктори, профессор

Ҳар қандай сиёсий партия замон билан ҳамнафас бўлиб, унинг ўтқир талабларига жавоб берган тақдирдагина сиёсий куч сифатида яшай олади.

Ш.Мирзиёев

КИРИШ

Дунё мамлакатларининг тараққиёти, иқтисодий ва бошқа соҳалардаги куч-қудрати, келгусидаги мавқеи қай даражада ўзгариб бориши бевосита сиёсий тизим ва унинг таъсирига боғлиқ. Бу жараёнда, шубҳасиз, мамлакатдаги сиёсий партиялар муҳим роль ўйнайди. Жамаат тажрибасидан маълум, сиёсий партиялар ўртасидаги соғлом ва кучли рақобат, муайян қатлам(лар) манфаатларини ҳимоя қилишда уларнинг мақбул таклифлари, ишлаб чиққан дастурлари нафақат партиянинг, балки мамлакатнинг келажагини белгилашда ҳам катта аҳамият касб этган. Бунда, нафақат сиёсий партияларнинг раҳбарлари, балки энг қуйи ташкилотгача бўлган партия ходимлари ва фаоллари ўз масъулиятларини тўлиқ англаб етишлари лозим.

Жаҳонда содир бўлаётган кескин ўзгаришлар, турли даражадаги янги бўҳронларнинг юзага келаётганлиги кўрсатмоқдаки, бугун сиёсий партиялар фақат ўз дастуридаги вазифаларни ҳал этибгина қолмасдан, жамият олдида турган муаммолар ечимига ҳам алоҳида ёндашиши зарур. Иккинчи томондан, жамият олдидаги ҳар қандай муаммони мамлакатимиздаги исталган сиёсий партия дастури билан боғлаш мумкинлигини ҳам эътироф этиш жоиз.

Бугун фуқароларимиз, айниқса, партия тизимида фаолият олиб бораётган ёки шу йўналишда ишлашни мақсад қилган ҳар бир киши бу масалаларни талқин қила олиши, тегишли тушунчаларга эга бўлиши керак. Тақдим этилаётган мазкур қўлланма, бу борада партия ходимлари, фаоллари, Қорақалпоғистон Республика, вилоят, туман-шаҳар кенгаши раислари ҳамда сиёсий партиялар фаолиятига қизиқиш билдирган ҳар бир фуқаро учун сиёсий билимларини оширишда муҳим адабиёт бўлиб хизмат қилади.

Қўлланмада, шунингдек, Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг Устави, партия дастурий мақсадлари ва вазифалари, партия БПТ, туман-шаҳар, минтақавий ва марказий кенгашлари фаолияти ҳақида маълумотлар жамланган.

СИЁСИЙ

ПАРТИЯ

ТУШУНЧАСИ

Сиёсий партиялар турли табақа ва гуруҳларнинг сиёсий иродасини ифодалайдилар ва ўзларининг демократик йўл билан сайлаб қўйилган вакиллари орқали ҳокимиятини тузишда иштирок этадилар. Сиёсий партиялар ўз фаолиятларини молиявий таъминланиш манбалари ҳақида Олий Мажлисга ёки у вакил қилган органга белгиланган тартибда ошкора ҳисоботлар бериб турадилар.

*Ўзбекистон Республикаси
Конституцияси, 60-модда*

Сиёсий партия

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг қарашлар, манфаатлар ва мақсадлар муштараклиги асосида тузилган, давлат ҳокимияти органлар шакллантиришда жамият муайян қисмининг сиёсий иродасини рўёбга чиқаришга интилувчи ҳамда ўз вакиллари орқали давлат ва жамоат ишларини идора этишда қатнашувчи кўнгилли бирлашмасидир.

*Ўзбекистон Республикасининг
“Сиёсий партиялар тўғрисида”ги
Қонуни, 1-модда*

Сиёсий партиялар жамиятда муайян функцияларни бажаради. Сиёсий партияларнинг бош функцияси – фуқаролар, ижтимоий қатламлар, манфаат гуруҳларининг кўплаб хусусий манфаатларини ягона сиёсий манфаатга келтиришдан иборат. Шу маънода улар жамият сиёсий тизимининг му таркибий қисмига айланганлар. Улар мавжуд сиёсий тизим доирасида *жамият тараққиётига оид рақобатлашувчи дастур эгалари* сифатида чиқадиладар.

Тарихда ҳам, бугунги кунда ҳам ҳар қандай сиёсий партия жамиятдаги маълум бир ижтимоий қатлам манфаатлари ҳимоячиси ва ифодачиси бўлиб, вужудга келган. Қадимги Юнонистон ва Римдаги сиёсий ҳаракатлар жамиятнинг ҳукмрон табақалари манфаатларини ҳимоя қилган бўлса, Ўрта асрларга келиб Европада маърифатчилик ғоялари таъсири остида халқнинг кенг қатламлари манфаатлари хусусида бош қотирадиган сиёсий клублар пайдо бўла бошлаган. XIX асрга келиб эса, демократия, тенг ҳуқуқчилик ғоялари таъсири остида сиёсий партиялар жамиятнинг турли қатламлари манфаатларини ҳимоя қилишга киришдилар.

ЖАҲОН СИЁСИЙ САҲНАСИДА СИЁСИЙ ПАРТИЯЛАР

Сиёсий партияларнинг вақт ва макон таъсири остида ўзгариш бориши ва бугунги кундаги илгари сураётган асосий ғоялари (ва Шарқ мамлакатлари мисолида) – қисқа сатрларда

Бугунги кунда глобаллашув туфайли дунёнинг сиёсий манзараси, ижтимоий тафаккури ва муносабати тубдан ўзгариб бормоқда. Айниқса, бу нарса бутун дунёда сиёсий партиялар ва сиёсатчилар илгари сураётган ғоя ва қарашларда яққол акс этмоқда.

Бундан 30 йил аввал фақат ўта ўнг ёки ўта сўл партиялар вакиллари сайловларда овоз олиш учун илгари сурган миллатчилик, ксенофобия, диний ва миллий адоват, ахлоқан тубан ғояларни бугунги кунда ўзини инсонпарвар ва демократия тарафдори билган сиёсий партиялар ва сиёсатчилар ҳам илгари сураётганлиги ғоятда ташвишланарли жараён дир.

Ғарбий Европада бўлиб ўтаётган сайловларни кузатар эканмиш, сиёсий партиялар асосан бутун диққат эътиборини “Европани ислом дини таъсиридан озод қилиш”, “Мигрантлар йўлига тўсиқ қўйиш”, “Европада христиан қадриятларини сақлаб қолиш” сингари масалаларга қаратишмоқда. Ана шу жараёнда миллатчилик, ирқий ва диний камситиш қаратилган ғоялар ҳам очиқ ойдин янграмоқда.

Сиёсий партиялар ўртасидаги курашларда маънавий ва ахлоқий айнишларни ҳимоя қилиш бош мавзуга айланиб бормоқда. Айниқса, бир жинсли никоҳларни қонунлаштириш, бир жинсли оилаларга фарзанд олишга рухсат беришга муносабати қандай эканлигига қараб шу сиёсатчига овоз бериш етакчи ўринга кўтарилди.

Инсоннинг Илоҳий табиатига ёт маънавий, ахлоқий айнишларга қарши турган сиёсий куч ва сиёсатчиларни барча воситалар билан обрўсизлантириш ҳаракати авж олиб бормоқда. Осиё мамлакатларида бўлиб ўтаётган сайлов жараёнларида сиёсий партиялар асосан иқтисодий, ижтимоий ва демографик масалаларга асосий эътиборини қаратишмоқда.

СИЁСИЙ ПАРТИЯ:

КИСКИ САВОЛ ЖАВОБЛАР

Замонавий партиялар Англияда XVII асрда вужудга келган, аммо 1832 йил сайлов ислохотидан кейингина ҳозирги кўринишини олган. АҚШда партиялар 1830-йилларда, президент Жексон даврида, ташкил топа бошлаган. Франция ва Европанинг бошқа мамлакатларида парламент гуруҳлари ва сиёсий клубларнинг оммавий ташкилотларга айланиши 1848 йил инқилоби билан боғлиқ. Ғарб институтларини биринчилардан бўлиб импорт қилган Шарқ мамлакатларидан бири – Японияда партиялар биринчи жаҳон урушигача бўлмаган.

Партиялар сони демократия сифатини белгилайдими?

Демократиянинг сифати партиялар сонининг ошиши билан белгиланмайди.

Ҳақиқатда кенг ижтимоий гуруҳлар қарашларини ифодалайдиган ва манфаатларини ҳимоя қиладиган сиёсий партиялар учун рисоладагидек сиёсий майдон яратиш муҳимдир. Партияларнинг пайдо бўлиши, уларнинг сони, дастурий вазифаларидаги ўзига хосликлар ва шу каби бошқа жиҳатлар табиий йўл билан, айнан ижтимоий манфаатлар концентрацияси ва аккумуляцияси орқали белгиланади.

Сиёсий партиялар нима учун тузилади ва фаолият юритади?

Сиёсий партиялар фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини амалга ошириш мақсадида, хоҳиш-иродани эркин билдириш, партиёга ихтиёрий равишда кириш ва ундан чиқиш, аъзоларининг тенг ҳуқуқлилиги, ўзини ўзи бошқариш, қонунийлик ва ошкоралик асосида тузилади ва фаолият кўрсатади.

Сиёсий партиялар қандай функцияларни бажаради?

Сиёсий партиялар асосан 4 та функцияни бажаради:

1) **назарий** - мамлакатни ижтимоий-иқтисодий вазиривожлантиришнинг назарий жиҳатларини ишлаб чиқиш. Партиялар раҳбарлар томонидан ишлаб чиқиладиган ғоя-вий-сиёсий концепциялар партия органлар томонидан қабул қилинади, партия дастурида, съездлар, конференциялар қарорларида ва бошқаларда акс эттирилади;

2) **сиёсий** - бу ҳокимият учун курашнинг тактика ва стратегиясини аниқлашундан сўнг давлатнинг ташқи ва ички сиёсатини шакллантириш ҳамда амалга ошириш жа- раёни, бошқа сиёсий партиялар билан ҳамкорлик қилиш йўналишларини ишлаб чиқиш;

3) **ташкилий** - партия дастурини бажариш, сайлов кампанияларини ўтказиш, парламентдаги партия фракцияси фаолиятига кўмак кўрсатиш, кадрлар масалалари билан шуғулланиш;

4) **мафкуравий** - ўзининг дастурий мақсад ва вазифаларини, дунёқараши қадриятларини аҳоли орасида тарғиб қилиш, партиянинг ижтимоий базасини кенгайтириш, жамоатчилик фикрини шакллантириш.

Сиёсий партиялар фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини амалга ошириш мақсадида, хоҳиш-иродани эркин билдириш, партияга ихтиёрий равишда кириш ва ундан чиқиш, аъзоларининг тенг ҳуқуқлилиги, ўзини ўзи бошқариш, қонунийлик ва ошкоралик асосида тузилади ва фаолият кўрсатади.

Ўзбекистонда сиёсий партиялар қандай тузилади?

Сиёсий партияни тузиш учун камида саккизта ҳудудий субъектда (вилоят, шаҳар, туман, қишлоқ) яшаш ва шу жумладан Қорақалпоғистон Республикаси ва Тошкент шаҳрида яшаётган аҳолининг қатъий қарор билан қўллаш ҳамда партияга бирлашиш истагида бўлган камида йигирма минг фуқаронинг имзоси бўлиши талаб этилади.

Сиёсий партия тузиш ташаббускорлари камида эллик кишидан иборат бўлиши, улар партия таъсис ҳужжатларини тайёрлаш, аъзолар таркибини шакллантириш ҳамда таъсис съезди ёки конференциясини чақириш бўйича ташкилий қўмитани тузишлари лозим.

Ташкилий қўмита ўзи тузилган кундан бошлаб етти кунлик муддатда кечиктирмай Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигига ўз ташаббуси, қўмитанинг таркиби, раҳбари (етакчиси), жойлашган манзили ҳамда таъсис съезди ёки конференцияси чақириладиган санани ёзма равишда хабар қилиши лозим.

Ташкилий қўмита тузилган кундан бошлаб узоғи билан уч ой фаолият кўрсатиш ҳуқуқига эгадир.

Сиёсий партия таъсис съездида ёки конференциясида тузилади.

Таъсис съезди ёки конференцияси партия устави ва дастурини қабул қилишнинг сайлаб қўйиладиган органларини тузади.

Демократик жамият ва кўппартиявийлик шароитида бирор бир партия жамиятнинг барча қатламларига даъвогарлик қилмайди.

Сиёсий партиялар фаолиятининг кафолатлари мавжудми?

Ҳа, мавжуд. Давлат сиёсий партиялар ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари муҳофаза этилишини кафолатлайди, уставда белгиланган ўз мақсадлари ва вазифаларини бажаришлари уларга тенг ҳуқуқий имкониятлар яратиб беради. Давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари, корхоналар, муассасалар, ташкилотларнинг ва улар мансабдор шахсларининг сиёсий партиялар ички ишларига аралашуви ёхуд агар фаолият қонунга ҳамда ўз уставларига мувофиқ амалга ошириладими бўлса, улар фаолиятига у ёки бу тарзда 8 тўсқинлик қилишлари ман этилади. Сиёсий партияларнинг давлат органлари ва мансабдор шахслар фаолиятига аралашувига йўл қўйилмайди. Сиёсий партиялар ташкилотларининг тадбирлари асосан аъзоларининг ишдан ташқари вақтида ва ана шу партиялар маблағи ҳисобидан амалга оширилади. Хусусий иш берувчиларнинг ўз ходимларидан улар меҳнат вазифаларини бажараётган пайтда партия номидан сиёсий фаолият билан шуғулланишни талаб қилиши ман этилади. Сиёсий партиялар аппарати ходимларига нисбатан меҳнат тўғрисидаги, ижтимоий таъминот ва ижтимоий суғурта ҳақидаги қонун ҳужжатлари татбиқ этилади.

Ўзбекистонда сиёсий партия тузиш учун фуқароларнинг қанча имзоси зарур?

Сиёсий партияни тузиш учун камида саккизта ҳудудий субъектда (вилоятда), шу жумладан, Қорақалпоғистон Республикаси ва Тошкент шаҳрида яшаётган ҳамда партияга бирлашиш истагида бўлган камида йигирма минг фуқароларнинг имзоси бўлиши талаб этилади.

Сиёсий партия қандай тузилади?

Сиёсий партия тузиш ташаббускорлари камида элик кишидан иборат бўлиши, улар партия таъсис ҳужжатларини тайёрлаш, аъзолар таркибини шакллантириш ҳамда таъсис съезди ёки конференциясини чақириш бўйича ташкилий қўмитани тузишлари лозим.

Ташкилий қўмита тузилган кундан бошлаб етти кунлик муддатдан кечиктирмай Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигига ўз ташаббуси, қўмитанинг таркиби, раҳбари (етакчиси), жойлашган манзили ҳамда таъсис съезди ёки конференцияси чақириладиган санани ёзма равишда хабар қилиши лозим.

Ташкилий қўмита тузилган кундан бошлаб узоғи билан унинг фаолият кўрсатиш ҳуқуқига эгадир. қилади, унинг сайлаб қўйиладиган органларини тузади.

Сиёсий партия таъсис съездида ёки конференциясида таъсис қилиниши лозим.

Таъсис съезди ёки конференцияси партия устави ва дастурини қабул қилади, унинг сайлаб қўйиладиган органларини тузади.

Сиёсий партия уставиди нима акс эттирилган?

Сиёсий партия уставиди қуйидагилар акс эттирилган:

- партиянинг номи, мақсади ва вазифалари;
- партиянинг тузилиши;
- партия аъзолигига қабул қилиш ва ундан чиқиш шартлари ва тартиби;
- партия аъзоларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари;
- партия ва унинг ташкилотлари раҳбар органларининг ваколатлари ҳамда уларни тузиш (чақириш) тартиби, уларнинг ваколат муддатлари;
- партия раҳбар органларининг фаолиятини назорат қилиш тартиби;
- партия ва унинг ташкилотлари маблағларини шакллантириш ҳамда бошқа мол-мулкни сотиб олиш манбалари;
- партия раҳбар органи жойлашган манзил;
- партия устави ва дастурини қабул қилиш, уларга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тартиби;
- партия фаолиятини қайта ташкил этиш ёки тўхтатиш тартиби.

Устав – муайян ташкилот (корхона) ва унга бўйсунувчи бўлинмалар фаолиятини мувофиқлаштирувчи қоидалар жамланмасини ўзида ифода этган, ташкилот (корхона)нинг юқори раҳбар органи томонидан тасдиқланадиган ҳужжат.

Сиёсий партияни рўйхатга олиш учун қандай ҳужжатлар керак?

Сиёсий партияни рўйхатдан ўтказиш учун устав қабул қилинган кундан эътиборан бир ой муддат ичида қуйидагилар тақдим этилади:

- партия раҳбар органининг камида уч аъзоси имзолаган ариза;
- устав;
- дастур;
- таъсис съезди ёки конференциясининг баёни;
- давлат божи қонун ҳужжатларида белгиланган миқдорда тўланганлигини тасдиқловчи банк ҳужжати;
- ушбу Қонун талаблари бажарилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар, шу жумладан, мазкур партияга бирлашиш истагини билдирган йигирма минг нафар Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг ўзлари имзо қўйган рўйхати, сайлаб қўйиладиган органларнинг аъзолари тўғрисидаги маълумотлар (фамилияси, исми, отасининг исми, туғилган йили, турар жойи ва иш жойи, телефон рақами, раҳбар орган аъзоларига ваколатлар, шу жумладан, рўйхатдан ўтказиш жараёнида ёхуд мунозаралар келиб чиққан тақдирда судда партия номидан иштирок этиш ҳуқуқи берилганлиги тўғрисидаги партия олий органининг қарори.

Қандай ҳолларда сиёсий партияни рўйхатдан ўтказиш рад қилинади?

Агар сиёсий партиянинг устави, мақсадлари, вазифалари ва фаолият услуби Ўзбекистон Республикаси Конституциясига, «Сиёсий партиялар тўғрисида» ги Қонунга ҳамда бошқа қонун ҳужжатларига зид бўлса ёки олдинроқ худди шундай номдаги сиёсий партия ёки жамоатчилик ҳаракати рўйхатга олинган бўлса, бу партия рўйхатга олинмайди.

**Ўзбекистонда сиёсий
партиялар қандай
ҳуқуқларга эга?**

Ўзбекистонда сиёсий партиялар қуйидаги ҳуқуқларга эга:

- ўз фаолияти тўғрисидаги ахборотни эркин тарқатиш ва ўз фикр-ақида ва ҳаёти ҳақида ахборотни тарқатиш ва тарғиб қилиш;
- сайлаб қўйиладиган давлат органларидаги ўз вакиллари билан ҳамкорлик қилиш ва уларнинг фаолиятига таъсир қилиш ва уларнинг фаолиятига таъсир қилиш;
- қонунда белгилаб қўйилган тартибда Ўзбекистон Республикаси Президенти, давлат ҳокимияти органлари раҳбарлари ва сайловларида иштирок этиш;
- партия фаолияти билан боғлиқ йиғилишлар, конференциялар ва бошқа тадбирларни ўтказиш;
- қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда оммавий ахборот воситалари таъсис этиш ва бошқа оммавий ахборот воситаларидан фойдаланиш;
- Ўзбекистон Республикасининг сиёсий партиялари билан иттифоқ (блок) тузиш, улар билан ва бошқа жамоат бирлашмалари билан шартнома муносабатлари ўрнатиш ва бошқалар.

**Ўзбекистоннинг сиёсий
партияларини ким
рўйхатга олади ва
назорат қилади?**

Сиёсий партиялар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан рўйхатга олинади. Шунингдек, сиёсий партияларнинг фаолияти Ўзбекистон Республикаси Конституциясига, қонун ҳужжатларига ва ўз уставларига мувофиқлигини Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги назорат қилади.

**Ўзбекистонда қандай
сиёсий партиялар
фаолият юритади?**

Республикада бугунги кунда бешта қуйидаги сиёсий партиялар фаолият олиб бормоқда: Ўзбекистон Халқ демократик партияси; «Адолат» Социал-демократик партияси; «Миллий тикланиш» демократик партияси; Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати – Ўзбекистон Либерал-демократик партияси ва Экологик партия.

**Ўзбекистонда қандай
сиёсий партияларнинг
фаолият юритиши
таъқиқланади?**

- конституциявий тузумни зўрлик билан ўзгартиришни мақсад қилиб қўювчи;

- Ўзбекистон Республикаси суверенитети, яхлитлиги ва ҳавфсизлигига, фуқароларининг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларига қарши чиқувчи;

- урушни, ижтимоий, миллий, ирқий ва диний адоват тарғиб қилувчи;
- халқнинг соғлиғи ва маънавиятига тажовуз қилувчи;
- миллий ва диний руҳдаги партиялар.

Партиянинг сиёсий мафкураси

имкониятлар, ижтимоий ва моддий ҳолатидан қатъий назар, барчанинг қонун олдида тенглиги

таъминланган фуқаролар, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари институтларининг саъй-ҳаракатларини бирлаштириш

Ижтимоий демократия:

Барча учун, шу жумладан, аҳолининг ҳимояга муҳтож қатламларининг манфаатлари ва ҳаётий эҳтиёжларига дахлдор вазифаларни Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ҳамда халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларидаги депутатлари орқали ҳамда бевосита фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари орқали ҳал этишга имкон берувчи демократия

Бошқа партиядан ажралиб турувчи фарқлар:

Партия кам таъминланганликни енгиб ўтиш ва, айниқса, аҳолининг заиф қатламларининг ҳаёт сифатини яхшилаш, барқарор иқтисодий ривожланиш ва демократик давлатни шакллантиришнинг зарурий шарти сифатида ижтимоий барқарорликни мустаҳкамлаш асосларидан биридир, деб ҳисоблайди.

Партиялар ҳозирги тушунчасидан тамоман фарқ қилган ҳолда муайян ҳудуд ёки минтақадаги аҳоли гуруҳлари манфаатларини ифодалаган. Қадимги юнон файласуфи Арасту милoddан аввалги VI асрда Аттикадаги денгиз қирғоқбўйи ва тоғда яшовчи аҳолининг “партиялари” ўртасидаги курашни ёзиб қолдирган. Қадимги Афинада мавжуд бўлган гетерийлар каби баъзи гуруҳларни ҳам ўз даврининг “партиялари” деб аташ мумкин.

Кейинчалик қадимги Римда маълум бир шахслар ёки концепция(ғоя)-лар атрофида аҳолининг муайян бир қисми – партиялар тўплана бошлаган. Бошқача айтганда, замонавий партия моҳиятининг илк негизлари шаклланган. Масалан, ака-ука Гракхлар партияси муайян бир сиёсат, яъни ер ислохотлари ўтказилиши тарафдорлари ва талабгорларини ўз атрофида тўплаган.

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ ҲАҚИДА НИМАЛАРНИ БИЛАСИЗ?

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ ҲАҚИДА НИМАЛАРНИ БИЛАСИЗ?

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ ҲАҚИДА НИМАЛАРНИ БИЛАСИЗ?

Мустақил дидоримизда дастлабки сиёсий партия – Ўзбекистон Халқ демократик партияси 1991 йил 1 ноябрда ўзининг I Таъсис қурултойида ташкил топган.

2020 йил 1 январь ҳолатига кўра, Ўзбекистон Халқ демократик партияси 500 мингга яқин аъзоларга эга. Партия аъзолари 9942 та бошланғич ташкилотга бирлашган.

Ўзбекистон ХДП келажакда ишончли ижтимоий кафолатлар ва барқарор ижтимоий тараққиёт тарафдори бўлган Ўзбекистон Республикаси фуқароларини ихтиёрий асосда бирлаштиради, уларнинг сиёсий иродасини ифодалайди ва ўзининг демократик йўл билан сайлаб қўйилган вакиллари орқали давлат ҳокимиятини шакллантиришда иштирок этади.

Партия ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, “Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида”ги Конституциявий Қонуни, Ўзбекистон Республикасининг “Сиёсий партиялар тўғрисида”ги, “Нодавлат ноижорат ташкилотлар тўғрисида”ги, “Нодавлат ноижорат ташкилотлар фаолиятининг кафолатлари тўғрисида”ги, “Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида”ги Қонунлари ва бошқа қонун ҳужжатлари ҳамда ўз **Уставига** мувофиқ амалга оширади.

Партия мақсади – давлат ҳокимиятининг вакиллик органларида давлат ва жамият томонидан манзилли ижтимоий ҳимоя ва ижтимоий қўллаб-қувватлашга эҳтиёжманд аҳоли қатламлари манфаатларини ҳимоя қилиш.

ПАРТИЯ ДАСТУРИ ВА

Партия сиёсий мақсади

Партиянинг
узоқ муддатли
мақсадлари

Партиянинг
узоқ муддатли
мақсадлари

Партиянинг
узоқ муддатли
мақсадлари

Партиянинг
Партиянинг
Партиянинг

узоқ муддатли
мақсадлари

Узоқ муддатли
мақсадларга
эришиш йўллари

Узоқ муддатли
мақсадларга
эришиш йўллари

Узоқ муддатли
мақсадларга
эришиш йўллари

Партиянинг
ўрта муддатли

Сайлов
Д

Ўрта муддатли
мақсадларга
эришиш бўйича
аниқ вазифалар

Партия электорати

Меҳнатга лаёқатсиз,
заиф ижтимоий қатлам

1

кўп болали
оилалардаги

2

пенсионерлар,
ногиронлар

3

олинаётган пенсия ва
ижтимоий нафақалар
даражаси турмуш
кечириши учун етарли

4

олинаётган пенсия ва
ижтимоий нафақалар
даражаси турмуш
кечириши учун етарли

Меҳнатга лаёқатли,
заиф ижтимоий қатлам

1

иқтисодиётда
банд бўлмаган
меҳнатга лаёқатли
аҳоли қатлами

2

ишга жойлашишда
қийинчиликларга дуч
келаётган кишилар

3

ўқув муассасаларини
тугатганидан сўнг
меҳнат бозорига илк
маротаба келган
ёшлар

4

доимий иш жойи
ва маошга эга
бўлмаган кишилар

5

ички ва ташқи
меҳнат мигрантлари

Партиянинг асосий ғояси

Ижтимоий тенглик, ижтимоий ҳимояланганлик, аҳолининг кам таъминланган ва ижтимоий жиҳатдан заиф қатламлари ҳақида ғамхўрлик, ижтимоий зиддият ва можароларнинг олдини олиш.

Давлатнинг иқтисодиёт, ижтимоий ҳаётнинг турли соҳалари, аҳолининг ижтимоий жиҳатдан заиф қатламлари муаммоларини ҳал қилишдаги ролини сақлаш ва кучайтириш.

Партиянинг асосий мақсадлари: Ўзбекистонда ижтимоий ва мулк ҳолатидан қатъий назар, барча фуқароларнинг ижтимоий тенглигини, ҳокимиятнинг халқ олдида жавобгарлиги ва ҳисобдорлигини, аҳолининг заиф қатламларини юқори даражада ижтимоий ҳимоя қилиш кафолатини таъминлайдиган ижтимоий-демократик давлатнинг шакллантириш;

Партиянинг асосий вазифалари: Мамлакатда амалга оширилаётган ислохотларнинг ижтимоий самарадорлигини ошириш ва шу асосда аҳолининг кам таъминланганлик даражасини пасайтириш:

- пенсионерлар, ногиронлар, ёлғиз кексалар ва аҳолининг бошқа ижтимоий заиф гуруҳларига ҳаёт эҳтиёжларини тўлиқ қондириш учун етарли даромад олишни кафолатлайдиган самарали пенсия ва ижтимоий имтиёзлар тизимини шакллантириш;

- ишсиз меҳнатга лаёқатли аҳолини муносиб иш ҳақи билан барқарор ишларга самарали жалб қилиш, шу жумладан ногиронлиги бўлган одамларнинг муносиб бандлигини таъминлаш ва кам таъминланган оилалар аъзолари томонидан тадбиркорлик фаолиятини рағбатлантириш;

- ижтимоий аҳамиятга молик товар ва хизматларнинг нархлари ва тарифлари шаклланиши устидан аҳолининг барча қатламлари учун ижтимоий фойдаланиш имкониятини таъминлаш мақсадида самарали давлат ва жамоат назоратини ўрнатиш.

Дастурнинг асосий жиҳатлари:

2030 йилгача иқтисодий ривожланишнинг ижтимоий самарадорлигини ошириш ва кам даромадли аҳоли сонини камайтириш орқали Ўзбекистонни аҳоли турмуш даражаси ва сифати бўйича дунёнинг ўртача ривожланган мамлакатларидан кам бўлмаган давлатлар қаторига қўшиш;

мавжуд ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва аҳолининг заиф қатламларини ҳимоя қилишнинг янги самарали шакллари, шу жумладан ушбу соҳада ижтимоий тадбиркорлик ва давлат-хусусий шериклик алоқаларини ривожлантириш орқали такомиллаштириш бўйича мақсадли давлат дастурларини амалга ошириш;

аҳолининг барча қатламлари учун ижтимоий имкониятлардан фойдаланишини таъминлаш мақсадида зарур товарлар ва хизматлар нархлари ва тарифларини давлат томонидан тартибга солишнинг парламент, депутатлик ва жамоатчилик назоратининг самарали шакллари ривожлантириш.

Партия Ўзбекистон Республикасининг маъмурий-ҳудудий бўлинишига мувофиқ, ҳудудий принцип бўйича тузилади. **Минтақавий, туман (шаҳар) ва бошланғич партия ташкилотлари** партиянинг таркибий бўлинмаларидир. Партия фаолияти билан боғлиқ масалалар партиянинг тегишли **раҳбар органлари** қарорлари билан ҳал этилади.

Партия ўзининг оммавий ахборот воситаларига эга. Унинг марказий нашрлари:

- ўзбек тилида чоп этиладиган «Ўзбекистон овози» газетаси;
- рус тилида чоп этиладиган «Голос Узбекистана» газетаси.

Партиянинг расмий веб-сайти ва электрон почтаси:

www.xdp.uz

info@xdp.uz

Ўзбекистон ХДП айрим минтақавий ташкилотлари ўзларининг нашрларига эга:

- Қорақалпоғистон Республика кенгаши нашри - “Қарақалпақстан ҳаёзи” газетаси;
- Наманган вилоят кенгаши нашри - “Халқ иродаси” газетаси.

“

Қайси партияга мансублигидан қатъи назар, барча юртдошларимизни бирлаштирадиган ягона ва муштарак мақсад – бу жонажон Ўзбекистонимиз, унинг буюк келажагидир. Айни шу мақсад ҳаммамизни он юртимизга садоқат билан хизмат қилишга даъват этади

Ш.М.Мирзиёев, 2019

Жамиятнинг асосий муаммоларини қамрови:

кам таъминланган аҳоли қатламлари, пенсионерлар, ногиронлиги бўлган шахсларнинг ҳаёт даражаси ва сифатини яхшилаш;

кундалик талабга эга бўлган товар ва хизматларнинг ижтимоий мақбуллигини таъминлаш;

аҳолининг барча қатламларини арзон уй-жой ва сифатли коммунал хизматлар билан таъминлаш;

аҳолининг барча қатламлари учун давлат томонидан кафолатланган тиббий ёрдам даражасини, шу жумладан соғлиқни сақлаш соҳасида дори-дармонлар, тиббиёт воситалари, протезлар ва бошқа диагностика, профилактика ва тиббий хизматларни сотиб олиш учун самарали ижтимоий кафолатлар тизимини жорий етиш;

стандарт таълим олиш ва маданий- гуманитар соҳаларда ижтимоий тенглик тамойилларига сўзсиз риоя қилиниши;

меҳнатга лаёқатли аҳолининг барқарор ва муносиб иш ҳақи тўланадиган ишларда бандлик даражасини ошириш;

давлат, ижтимоий қурилиш ва суд соҳасида ижтимоий демократия ва ижтимоий тенглик тамойилларини шакллантириш .

Мамлакат ривожланишининг ижтимоий-иқтисодий масалаларига таълимнинг таъминлашига таъминлашнинг асосий тамойиллари ва таъминлашнинг асосий тамойиллари:

яшаш минимуми ва истеъмол саватчасининг нархини аниқлашга асосланган аҳолининг кам таъминланганлик даражасини баҳолашнинг замонавий мезонларини жорий етиш. Ушбу мақсадлар учун “Яшаш минимуми тўғрисида”ги ва “Истеъмол саватчаси тўғрисида”ги қонунларни қабул қилиш ташаббуси;

олис қишлоқ туманларида мактабгача ва ўрта таълим, бирламчи тиббий-санитария ёрдами ва бошқа ижтимоий инфратузилма соҳаларини ҳар томонлама ривожлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар кўриш, шу жумладан чекка қишлоқларда ишлайдиган тажрибали, юқори малакали мутахассисларни моддий ва маънавий рағбатлантиришни қонуний мустаҳкамлаш;

ногиронларни иш билан таъминланишини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар кўриш, шу жумладан марказлаштирилган инвестициялар ва давлат-хусусий шериклик орқали амалга ошириладиган ногиронлар учун ихтисослаштирилган корхоналарни ташкил этиш бўйича мақсадли дастурларни амалга ошириш;

ёлғиз кексалар, ота-она қарамоғисиз қолган болалар, меҳнатга лаёқатсиз ногиронлар, "Мурувват", "Саховат" ва "Меҳрибонлик" уйларида яшовчиларнинг ҳаётини яхшироқ қилиш бўйича мақсадли дастурларни амалга ошириш. Шу мақсадда ижтимоий тадбиркорлик ва давлат-хусусий шерикликнинг самарали шакллари ривожлантириш, шу жумладан тегишли процессуал механизмларни қонунийлаштириш;

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ РАҲБАР ОРГАНЛАРИ

Ташкилот раҳбар органи - ўз йиғилишида муҳим масалалар юзасидан ташкилот аъзолари (вакиллари)нинг муайян қисми овдзи (розилиги) билан қарор қабул қиладиган орган

Партиянинг олий раҳбар органи - **қурултой**;

Қорақалпоғистон Республика, вилоятлар, Тошкент шаҳар ҳамда туман (шаҳар) кенгашларининг раҳбар органи - **конференция**;

Бошланғич партия ташкилотининг раҳбар органи - бошланғич партия ташкилоти аъзоларининг умумий йиғилиши.

ҚУРУЛТОЙ - партиянинг олий раҳбар органи (партия Маркази Кенгаши томонидан 5 йил ичида камида бир марта чақирилади).

Қурултойлар оралиғида **Марказий Кенгаш** раҳбар орган бўли унинг фаолиятини асосий шакли ҳисобланган **пленум** бир йилда камида бир марта чақирилади;

Пленумлар оралиғида **Ижроия қўмита** партия манфаатларини ифода этади.

ЎЗБЕКИСТОН ХДП МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ РАИСИ

Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши раиси Марказий Кенгаш пленумида унинг аъзолари орасидан сайланади.

Марказий Кенгаши раиси қуйидаги ваколатларга эга:

- Партия Марказий Кенгаши номидан иш юритиб, унинг манфаатларини ифодалайди ва бошқа юридик шахслар билан шартномалар, битимлар, баённомалар ва бошқа ҳужжатларни тузади;
- Марказий Кенгаш пленумлари, Ижроия қўмитаси ва Ижроия қўмитаси Ҳайъати мажлисларини олиб боради, улар қабул қилган қарорларни имзолайди;
- партия фаолиятига доир молиявий ҳужжатларни имзолайди ё ушбу ваколатни ўзининг ўринбосарларидан бирига юклайди;
- партия қурултойи ва Марказий Кенгаш берган бошқа ваколатларни амалга оширади.

Партия Марказий Кенгаши раиси Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати этиб сайланганида ва унда фракцияси тузилган тақдирда, фракция раҳбари этиб сайланиши мумкин.

Марказий Кенгаши раиси ўринбосарларининг вазифалари, ваколатлари, ҳуқуқлари ва мажбуриятлари Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси қарорлари билан ўрнатилади.

Партия Марказий Кенгашининг доимий ишчи органи Марказий Кенгаш **Ижроия қўмитаси** Ҳайъати бўлиб, Марказий Кенгаш пленумларида сайланадиган **Марказий Кенгаш** раиси ва унинг ўринбосарларидан иборатдир.

КОНФЕРЕНЦИЯ – партиянинг Қорақалпоғистон Республика, вилоятлар, Тошкент шаҳар ҳамда туман (шаҳар) кенгашларининг раҳбар органи (5 йилда камида бир марта чақирилади).

Конференциялар оралиғида Қорақалпоғистон Республика, вилоятлар, Тошкент шаҳар ҳамда туман (шаҳар) **кенгашлари** раҳбар орган ҳисобланади (кенгашлар фаолиятининг асосий шакли **пленум** бир йилда камида бир марта чақирилади);

Пленумлар оралиғида тегишли партия ташкилотлари кенгаши **Ижроия қўмитаси** партия манфаатларини ифода этади.

Партиянинг марказий назорат органи – **МАРКАЗИЙ ТАФТИШ КОМИССИЯСИ** ҳисобланади.

Минтақавий ва туман (шаҳар) партия ташкилотларининг назорат органи минтақавий, туман (шаҳар) **кенгашларининг тафтиш комиссиялари** ҳисобланади;

Тафтиш комиссиялари аъзолари тегишлича партия қурултойи, минтақавий кенгашлар, туман (шаҳар) кенгашлар **конференцияларида 5 йил муддатга сайланадилар.**

Тафтиш комиссиясининг аъзоси бир вақтнинг ўзида тегишли кенгаш (Марказий, минтақавий, туман (шаҳар) кенгаши) аъзоси бўлиши мумкин эмас.

БОШЛАНҒИЧ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИ

Бошланғич партия ташкилоти (БПТ) партиянинг энг қуйи таркибий бўлинмаси бўлиб, уч нафардан кам бўлмаган партия аъзоларидан уларни яшаш ва иш жойида бевосита бирлаштириш мақсадида, тегишли **туман (шаҳар) кенгаши ижроия қўмитаси** қарорига кўра тузилади ва Бошланғич партия ташкилотлари тўғрисидаги Низомга асосан фаолият юритади.

Туман (шаҳар) кенгаши ижроия қўмитаси – туман (шаҳар) партия ташкилотининг доимий фаолият юритувчи раҳбар органидир. Туман (шаҳар) партия кенгаши пленумлари оралиғида ижроия қўмита, унга берилган ваколатлар доирасида, туман (шаҳар) партия ташкилотининг манфаатларини ифода этади, унинг номидан иш юритади.

БПТ тузиш тўғрисида қарор қабул қилинаётганда бир ой муддатда унинг ташкилий йиғилиши ўтказилади, унда БПТ раиси ва унинг ўринбосари, **заруратга қараб**, таркибида ташкилот раиси, унинг ўринбосари ва бошқа аъзолардан иборат бошланғич ташкилот кенгаши сайланади.

Эслатма: Бошланғич партия ташкилотлари давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларида, ижодий уюшмаларда, кўнгиллилар жамияти ва фондларида, таълим муассасаларида тузилмайди.

- партия аъзоларининг бевосита ҳисобини рўйхат шаклида ёки электрон маълумотлар базаси шаклида юритади;
- юқори партия ташкилотлари томонидан тақдим этилган партия ҳужжатлари ва моддий бойликлар сақланишини таъминлайди;
- бошланғич партия ташкилоти йиғилиши ва юқори партия органи унга берган бошқа ваколатларни амалга оширади.

БПТ вазифалари:

- партия дастурий мақсадларини аҳоли ўртасида тушунтириш ва тарғиб қилиш бўйича ишларни олиб боради, партия тарафдорлари сонини кенгайтиришга интилади;
 - партия электоратининг турли ижтимоий гуруҳлари вакиллари билан ҳамкорликда уларни ўйлантираётган муаммоларни аниқлайди, ушбу муаммоларни бартараф этиш бўйича таклифларни ишлаб чиқади ва юқори партия органларига киритади;
 - партия аъзоларининг сиёсий маърифатини оширишни ташкил этади;
 - сайлов кампанияси даврида партия ва унинг номзодларини қўллаб-қувватлашга қаратилган ташвиқотни олиб боради;
 - партияга янги аъзоларни танлаб олиш ва қабул қилиш ишларини олиб боради, аъзоликни тугатиш тўғрисидаги қарорларни қабул қилади, айрим партия аъзоларининг аъзолигини тўхтатишни қайд этади;
 - партия аъзоларининг бирламчи ҳисобини юритади, бу масалаларда тегишли туман (шаҳар) партия кенгашлари билан ҳамкорлик қилади;
 - ўз йиғилишларида, партия аъзолари ўртасида умумпартиявий масалаларнинг муҳокамасини ташкил этади, уларга юқори партия органлари қарорларини етказилади;
 - ҳисобда турадиган партия аъзоларининг бадалларини тегишли партия кенгаши ҳисобварақларига ўтказилишини назорат қилади.
- Бошланғич ташкилот очилган корхона ва ташкилотларда БПТ бурчаги ташкил этилади.

Элликдан ортиқ партия аъзоси бўлган БПТда партия ташкилот раиси, раис ўринбосари ва бошқа аъзолар таркибида **бошланғич партия кенгаши** тузилиши мумкин. Бошланғич партия кенгаши умумий йиғилишлар оралиғида зарур (соғлиги ёмонлашгани, бошқа давлатга доимий яшаш учун кўчиб кетганлиги, тегишли ваколатларини амалга ошириш имкони мавжуд бўлмаган ва бошқа) ҳолатларда умумий йиғилиш сайлаган туман (шаҳар) ва бошланғич партия ташкилотлари раҳбар органлар таркибини қисман янгилashi мумкин ва бу қарор навбатдаги умумий йиғилиш мажлисларига тасдиқлаш учун киритилиши керак.

БПТ АЪЗОЛАРИНИНГ УМУМИЙ ЙИҒИЛИШИ – БПТнинг раҳбар органи (заруратга қараб, лекин йилида камида бир марта ўтказилади).

БПТ умумий йиғилишининг ваколатига қуйидагилар киради:

- бир йил муддатга бошланғич партия ташкилотининг раиси, раис ўринбосари ва заруратга кўра бошланғич партия ташкилоти кенгаши аъзоларини сайлаш, уларнинг ҳисоботларини эшитиш ва улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилиш;
- туман (шаҳар) кенгаши **конференцияси**га делегатларни сайлаш
- туман (шаҳар) **кенгаши** таркибига тегишли тартибда юбориладиган бошланғич партия ташкилотининг вакилини сайлаш;
- партия аъзолигига қабул ва аъзоликни тугатиш бўйича қарорлар қабул қилиш;
- айрим партия аъзоларидан партияга аъзоликдан ихтиёрий чиқиш ёки аъзоликни вақтинчалик тўхтатиш тўғрисидаги аризаларини маълумот учун қабул қилиш.

Йиғилишлар оралиғидаги даврда БПТ фаолиятига раҳбарликни йиғилиш томонидан бир йилга сайланадиган БПТ раиси ва унинг ўринбосари амалга оширади.

БПТ раиси:

- бошланғич партия ташкилотининг **Устав** фаолиятига умумий раҳбарлик қилади;
- бошланғич партия ташкилотининг умумий мажлисларини олиб боради, унинг баённомаларини тузади ва имзолайди, бошқа зарур иш юритишни олиб боради.

Партияга аъзолик

18 ёшга тўлган, партиянинг мақсад ва вазифаларини ёқловчи, Партия Устави талабларига амал қиладиган Ўзбекистон Республикасининг фуқароси партияга аъзо бўлиши мумкин.

Эслатма: судьялар, прокурорлар ва прокуратура терговчилари, ички ишлар органлари, миллий хавфсизлик хизмати ходимлари, ҳарбий хизматчилар, хорижий давлатларнинг фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар партияга аъзо бўла олмайдилар.

Партияга аъзолик якка тартибда қайд этилади, аъзоликка қабул қилиш партияга кирувчининг ёзма аризаси асосида бошланғич партия ташкилотининг умумий йиғилиши томонидан ҳал қилинади.

Партияга аъзоликка қабул қилиш тегишли туман (шаҳар) кенгаши ижроия қўмитаси томонидан амалга оширилиши мумкин.

Аъзолик бадали

Аъзолик бадали – партия аъзолари томонидан ҳар ойда тўланадиган, уларнинг асосий иш жойидан олинадиган иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловларнинг бир фоизи миқдоридаги маблағ.

Қайд этилган иш ҳақига эга бўлмаган партия аъзолари учун унинг миқдори қуйидагича:

- якка тартибдаги тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчилар учун, белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг 5 фоизидан кам бўлмаган миқдорда:

Пенсионерлар, ногиронлар, вақтинча ишсизлар, кам таъминланган оилалар аъзолари ҳамда талабалар минтақавий партия ташкилотларнинг Ижроия қўмитаси қарорига асосан аъзолик бадали тўловидан озод этиладилар.

БПТ раиси (раиси ўринбосари) кабинетида партия аъзолари рўйхати, БПТ иш режаси, ҳисоботи, йиғилиш баённомалари бўлиши лозим.

БПТ гувоҳномаси

БПТ гувоҳномаси Ўзбекистон ХДП Қорақалпоғистон Республика, вилоятлар ва Тошкент шаҳар кенгашлари томонидан марказлашган ҳолда туман (шаҳар) партия кенгашларининг талабномалари асосида уларга берилади.

Ҳар бир БПТ гувоҳномаси тегишли туман (шаҳар) партия кенгаши томонидан №01-01, 01-02, ... рақами кетма-кетлиги билан рўйхатга олиниб расмийлаштирилади (масалан Арнасой туманидаги БПТлар гувоҳномаларига 01-01,01-02, 01-03, ..., Бахмал туманидаги БПТлар гувоҳномаларига 02-01, 02-02, 02-03, ... ва ҳ.к. тартиб рақамлари қўйилади).

БПТ гувоҳномалари ҳисобини юритиш учун тегишли туман (шаҳар) партия кенгаши томонидан дафтар юритилади ва гувоҳномалар ушбу дафтарга қайд қилиб борилади.

Тегишли минтақавий партия кенгаши Бошланғич партия ташкилотлари билан ишлаш сектори томонидан БПТ гувоҳномалари рўйхати қайд этилган дафтар мунтазам назорат қилинади.

БПТ гувоҳномаси тегишли туман (шаҳар) партия кенгаш раиси томонидан БПТларга **тантанали равишда** топширилади.

БПТ гувоҳномасини берилишида тегишли туман (шаҳар) партия кенгаши томонидан БПТ гувоҳномалари учун юритиладиган дафтарга БПТ раиси қабул қилганлиги тўғрисида имзо қўйилади.

БПТ гувоҳномаси махсус рамкага солинади ва БПТ раиси хонасида сақланади, сақланишига БПТ раиси жавобгар бўлади.

БПТ гувоҳномаси яроқсиз ҳолга келганда ёки йўқотилган ҳолатда БПТ раисининг тушунтириш хати ва туман (шаҳар) партия кенгаши мурожаат хатига асосан минтақавий партия кенгаши томонидан қайта янги гувоҳнома берилади.

БПТ тугатилган ёки ҳудудий БПТга бирлаштирилган ҳолатда туман (шаҳар) партия кенгаши томонидан минтақавий партия кенгашининг БПТлар билан ишлаш секторига БПТ гувоҳномаси топширилади.

Туман (шаҳар) партия кенгаши раиси кенгаш пленумида унинг аъзолари орасидан сайланади. Туман (шаҳар) кенгаши раисининг лавозим ва маоши партиянинг давлат бюджети маблағлари ҳисобида молиялаштирилади.

Туман (шаҳар) партия кенгаши раисини сайлаш тўғрисидаги қарор тегишли минтақавий партия кенгаши ижроия қўмитаси ҳамда Марказий Кенгаш Ижроия қўмитаси Ҳайъати томонидан тасдиқланади.

Туман (шаҳар) партия кенгаши раиси партия Устави доирасида ўз ваколатларини амалга оширади.

Туман (шаҳар) партия кенгаши раиси ўз фаолиятини амалга оширишда масалаларни кабинетда ўтириб эмас, жойларга чиқиб ҳал этишга эътибор қаратиши лозим.

Туман (шаҳар) партия кенгаши раиси партия дастурий мақсадларини тегишли ҳудудда амалга оширишда масъул ҳисобланади, биринчи навбатда ҳудудда партия электорати муаммоларини ўрганади, уларни ҳал этиш чораларини кўради, ҳудудда “Мурувват”, “Саховат”, “Меҳрибонлик” уйлари мавжуд бўлган тақдирда, улар билан узвий ҳамкорлик қилади, муаммоларни ҳал этиш юзасидан таклифлар беради.

Туман (шаҳар) партия кенгаши раиси тегишли давлат ҳокимияти вакиллик органи депутати этиб сайланганда ва унда партия гуруҳи тузилган тақдирда, ушбу гуруҳга раҳбар этиб сайланиши мумкин.

Бюджетдан ташқари пенсия жамғармаси туман бўлими, бандликка кўмаклашиш маркази, уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш бўйича туман филиаллари фаолияти устидан самарали депутатлик назорати ўрнатилишини йўлга қўяди.

Туман (шаҳар) партия кенгаши раиси, партия депутатлик гуруҳи ваколатларидан тўлиқ ва самарали фойдаланган ҳолда аҳолини, электоратни қийнаётган муаммоларни қисқа муддатда ҳал этишга эътибор қаратиш лозим.

Туман (шаҳар) партия кенгаши раиси ҳудуддаги Жамоатчилик қабулхонаси самарали фаолият кўрсатиши учун, уни тегишли адабиётлар ва жиҳозлар билан таъминлайди, фуқаролар учун қулай шароитлар яратади.

Туман (шаҳар) партия кенгаши раиси Жамоатчилик қабулхоналарига келаётган ҳар бир мурожаат билан шахсан шуғулланади ва имкон даражасида туман (шаҳар)нинг ўзида унинг ечимини топиш чораларини кўриш керак.

Жамоатчилик қабулхонасига бўлган мурожаатлар ва унинг ижроси тўғрисидаги маълумотлар алоҳида тутилган журналда қайд этиб борилади.

ТУМАН (ШАҲАР) ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ

Туман (шаҳар) партия ташкилотлари партиянинг тегишли минтақавий ташкилотлари таркибига кирувчи туман (шаҳар)даги алоҳид бўлинмаси бўлиб, тегишли ҳудуддаги бошланғич партия ташкилотлари фаолиятини бошқаради, мувофиқлаштиради ва бирлаштиради. Партиянинг халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгашидаги депутатлик гуруҳи билан мунтазам иш олиб боради, улар фаолиятига кўмаклашади ва тегишлича ахборот(маълумот)лар алмашишни таъминлайди.

Туман (шаҳар) партия ташкилотларини тузиш, қайта ташкил этиш ва тугатиш тўғрисидаги қарор тегишли минтақавий партия ташкилоти таклифига биноан Марказий Кенгаш Ижроия қўмитаси томонидан қабул қилинади.

Туман (шаҳар) партия ташкилотининг раҳбар органи унинг конференцияси бўлиб, қуйидаги ваколатларга эга:

- туман (шаҳар) кенгаши аъзоларини сайлаш;
- туман (шаҳар) кенгаши тафтиш комиссияси аъзоларини сайлаш;
- туман (шаҳар) партия ташкилоти, туман (шаҳар) кенгаши тафтиш комиссияси ҳисоботларини эшитиш ва улар юзасидан қарорлар қабул қилиш;
- тегишли халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгашидаги партия гуруҳининг ҳисоботларини эшитиш ва улар юзасидан қарорлар қабул қилиш;
- туман (шаҳар) партия ташкилоти фаолиятининг устувор йўналишларини белгилаш;
- минтақавий партия ташкилотининг конференциясига делегатлар сайлаш;
- минтақавий партия кенгашига юбориладиган туман (шаҳар) партия ташкилоти вакилларини тегишли қисмини сайлаш;
- туман (шаҳар) партия ташкилоти фаолиятининг бошқа масалаларини кўриб чиқиш.

Конференциялар оралиғида партиянинг туман (шаҳар) кенгаши тегишли туман (шаҳар) партия ташкилотининг раҳбар органи бўлиб, уни манфаатларини ифодалайди ва унинг номидан иш юритади, Устав доирасида ўз ваколатларини амалга оширади.

Туман (шаҳар) партия кенгаши ижроия қўмитаси тегишли туман (шаҳар) партия ташкилотининг доимий фаолият юритувчи раҳбар органидир. Туман (шаҳар) партия кенгаши пленумлари оралиғида ижроия қўмита, унга берилган ваколатлар доирасида, туман (шаҳар) партия ташкилотининг манфаатларини ифода этади, унинг номидан иш юритади.

Молиявий имкониятлар мавжуд бўлганда, туман (шаҳар) партия кенгаши ва унинг ижроия қўмитаси фаолиятини ташкилий, ахборот-таҳлилий жиҳатдан таъминлашда кенгаш ишчи аппарати тузилади.

Ишчи аппарат партиянинг тегишли йўналишларидаги ишларни туман (шаҳар)да ташкиллаштиради, маълумотлари умумлаштиради минтақавий партия ташкилотига юборилишини таъминлайди.

Туман (шаҳар) партия кенгаши аппарати таркиби, сони ва иш тартиби Партия Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси Ҳайъати қарори билан тасдиқланади.

Туман (шаҳар) кенгаши иш фаолияти самарадорлигини ошириш мақсадида, партиянинг фаол аъзолари, ёшлар, хотин-қизлар орасидан кўнгилли (волонтёр)лар жалб этилиши мумкин.

Ўзбекистон ХДП туман (шаҳар) кенгашлари ташқи томонида, ҳамма учун кўринадиган жойда партия эмблемаси туширилган ҳолда туман (шаҳар) кенгаши номи ёзилган бўлиши лозим. Шунингдек, кириш эшиги ёнида (тепа қисмида) партиянинг туман (шаҳар) ташкилоти номи ёзиб қўйилган бўлиши шарт.

Партиянинг туман (шаҳар) кенгашига кириш жойларида зарур ҳолларда пандуслар ўрнатилиши шарт.

Туман (шаҳар) кенгашининг ташқи қисми, ҳовлиси, ички қисмлари, хоналари доимо тоза-озода, таъмирланган ҳолатда бўлиши тегишли кенгаш раиси томонидан таъминланади.

Туман (шаҳар) кенгашининг хоналари шинам ва ишлаш учун қулай шароитларга эга бўлиши керак. Ходим столи замонавий иш қуроллари, хусусан замонавий компьютер билан жиҳозланган бўлиши зарур.

Туман (шаҳар) кенгашида партия Устави, Сайловолди дастури, партия ҳаётига оид адабиётлар ва тарқатма материаллар, партия шиор ва лозунглари ёзилган баннерлар, паучоклар, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги партия фракцияси ва унинг аъзолари тўғрисида маълумотлар, маҳаллий Кенгашларга шу туман (шаҳар)дан сайланган партия депутатлар ва уларнинг фаолияти тўғрисида маълумотлар, ахборотлар ва эътирофга муносиб амалий ишлар бўйича маълумотлар бўлиши лозим.

Туман кенгашида БПТлар фаолияти бўйича Ўзбекистон ХДП бошланғич ташкилотлари Низоми, БПТ кундалиги, партия сафига қабул қилиш ва ҳисобдан чиқариш китоблари, БПТларни тузиш ва тугатишга оид туман (шаҳар) кенгаши Ижроия Қўмитаси қарорлари, партия аъзоларини аъзолик бадали тўловидан вақтинча ва тўлиқ озод этиш бўйича минтақавий кенгаш Ижроия қўмитаси қароридан кўчирма, партия аъзоларининг ҳисоб варақалари, БПТларнинг соҳалар таркиби, раислар таркиби, партия аъзоларининг сон таркиби, БПТ базаси, БПТ аъзолар базаси, қониқарли, қониқарсиз, алоқасини узган, бадал тўлайдиган, тўламайдиган БПТлар базаси, БПТлардаги сиёсий ўқувлар юзасидан маълумотлар бўлиши лозим.

МИНТАҚАВИЙ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ

Минтақавий партия ташкилоти (14 та) партиянинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги алоҳида бўлинмаси бўлиб, тегишли ҳудудда жойлашган туман (шаҳар) партия ташкилотлари фаолиятини бошқариш, мувофиқлаштириш ва бирлаштириш мақсадида ташкил этилади.

Минтақавий партия ташкилотларини тузиш, қайта ташкил этиш ва тугатиш тўғрисидаги қарор Партия Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси томонидан қабул қилинади.

Минтақавий партия ташкилотининг раҳбар органи унинг конференцияси бўлиб, қуйидаги ваколатларга эга:

- тегишли минтақавий партия кенгаши аъзоларини сайлаш;
- минтақавий партия ташкилоти тафтиш комиссияси аъзоларини сайлаш;
- минтақавий партия кенгаши, минтақавий партия ташкилоти тафтиш комиссияси ҳисоботларини эшитиш ва улар юзасидан қарорлар қабул қилиш;
- тегишли Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоят, Тошкент шаҳар Кенгашларидаги партия гуруҳининг ҳисоботларини эшитиш ва улар юзасидан қарорлар қабул қилиш;
- минтақавий партия ташкилоти фаолиятининг устувор йўналишларини белгилаш;
- партия қурултойига делегатлар сайлаш;
- тегишли тартибда партия Марказий Кенгашига юбориладиган минтақавий партия ташкилоти вакилларини сайлаш;
- тегишли тартибда партия Марказий Тафтиш Комиссиясига юбориладиган минтақавий партия ташкилоти вакилларини сайлаш;
- минтақавий партия ташкилоти фаолиятининг бошқа масалаларини кўриб чиқиш.

Конференциялар оралиғида, минтақавий партия кенгаши тегишли минтақавий партия ташкилотининг раҳбар органи бўлиб, унинг манфаатларини ифодалайди ва унинг номидан иш юритади, Устав доирасида ўз ваколатларини амалга оширади.

Минтақавий партия кенгаши ижроия қўмитаси тегишли минтақавий партия ташкилотининг доимий фаолият юритувчи раҳбар органидир. Минтақавий партия кенгаши пленумлари оралиғида ижроия қўмита, унга берилган ваколатлар доирасида, минтақавий партия ташкилотининг манфаатларини ифода этади, унинг номидан иш юритади.

Минтақавий партия кенгаши аппарати

Минтақавий партия кенгаши раиси кенгаш пленумида унинг аъзолари орасидан сайланади. Минтақавий партия кенгаши раисини сайлаш тўғрисидаги қарор Партия Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси Ҳайъати томонидан тасдиқланади.

Минтақавий партия кенгаши раиси партия Устави доирасида ўз ваколатларини амалга оширади.

ЎЗБЕКИСТОН ХДП МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ АППАРАТИ

Партия Марказий Кенгаши, Марказий Кенгаш Ижроия қўмитаси ва унинг Ҳайъати фаолиятини ташкилий ва ахборот-таҳлилий таъминотини Марказий Кенгаш аппарати амалга оширади.

Марказий Кенгаши аппарати таркиби, сони ва иш тартиби Партия Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси Ҳайъати қарори билан тасдиқланади.

Марказий Кенгаши аппарати масъул ходимлари Ижроия қўмита Ҳайъатининг тегишли қарорларига асосан, Марказий Кенгаш раиси фармойишлари билан лавозимга тайинланадилар ва озод этиладилар.

Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши аппарати таркиби Марказий Кенгаш раиси, раис ўринбосарлари, аппарат раҳбари, бўлимлар бошлиқлари, гуруҳ раҳбари, секторлар мудирлари, бош референтлардан иборат.

Раҳбарият томонидан берилган топшириқлар ва мажбуриятларида белгиланган вазифалар аппарат масъул ходимлари томонидан ижро этилади. Аппарат масъул ходимлари тегишли йўналишлар бўйича жойлардан маълумотлар олиш, умумлаштириш, таҳлил қилиш ва мониторингини юритиш, таклифлар ишлаб чиқиш масалалари билан шуғулланадилар. Ўз йўналишлари бўйича партиянинг минтақавий ва туман (шаҳар) ташкилотларига амалий ёрдам кўрсатадилар.

Партиянинг турли тадбирларини ташкил этиш, жумладан раҳбар органлар йиғилишлари ташкил этиш, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги партия фракцияси билан узвий алоқани таъминлаш масалалари бўйича ишларни амалга ошириш Марказий Кенгаш аппаратининг тегишли бўлимларидаги масъуллар томонидан амалга оширилади.

Аппарат ходимлари Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши Ички меҳнат тартиб қоидаларига риоя этган ҳолда ўз фаолиятларини олиб борадилар.

Минтақавий партия кенгаши раиси ўз фаолиятини амалга оширишда масалаларни кабинетда ўтириб эмас, жойларга чиқиб ҳал этишга эътибор қаратиши лозим.

Минтақавий партия кенгаши раиси партия дастурий мақсадларини тегишли ҳудудда амалга оширишда масъул ҳисобланади, у ҳудуддаги “Мурувват”, “Саховат”, “Меҳрибонлик” уйлари билан узвий ҳамкорлик қилади, муаммоларни ҳал этиш юзасидан таклифлар бериши керак.

Минтақавий партия кенгаши раиси тегишли давлат ҳокимияти вакиллик органи депутати этиб сайланганда ва унда партия гуруҳи тузилган тақдирда, ушбу гуруҳга раҳбар этиб сайланиши мумкин.

Бюджетдан ташқари пенсия жамғармаси, Бандлик ва меҳнат муносабатлари бошқармаси (вазирлиги), Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш бошқармаси(вазирлиги) фаолияти устидан самарали депутатлик назорати ўрнатилишини йўлга қўяди.

Минтақавий партия кенгаши раиси туман (шаҳар) партия ташкилотларидаги Жамоатчилик қабулхоналари самарали фаолият юритишини назорат қилади, ҳар ойда 3 та туман (шаҳар)га чиқиб, партия ташкилотининг фаолияти билан яқиндан танишиб, амалий ёрдам кўрсатади.

Партиянинг минтақавий кенгашига кириш жойларида зарур ҳолларда пандуслар ўрнатилиши шарт.

Минтақавий партия ташкилотининг аппаратида, лавозим маоши давлат бюджети маблағлари ҳисобидан молиялаш-тириладиган қуйидаги масъул ходимлар фаолият юритади:

Раис;

Раис ўринбосари - мафкура бўйича бўлим бошлиғи;

Ташкилий-назорат ва кадрлар билан ишлаш масалалари бўлими мудир;

Ташкилий-назорат ва кадрлар билан ишлаш масалалари бўлими етакчи референти;

Депутатлик бирлашмаларининг ишини мувофиқлаштириш ва Жамоатчилик қабулхоналари билан ишлаш бўлими мудир;

Хотин-қизлар ва ёшларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш масалалари сектори мудир;

Бухгалтер;

Ушбу масъул ходимлар ўз йўналишлари бўйича туман (шаҳар) кенгашлари томонидан амалга оширилаётган иш мувофиқлаштириш, умумлаштириш, таҳлил қилиш, мониторингини юритиш масалалари билан шуғулланадилар.

Партия фаолияти билан боғлиқ бўлган минтақавий даражадаги масалалар мониторинги ва тегишли маълумотларни умумлаштириш бевосита минтақавий кенгашдаги тегишли масъул ходимлар томонидан амалга оширилади.

ЎЗБЕКИСТОН ХДП ТИЗИМИДА КАДРЛАР БИЛАН ИШЛАШ

Партия кадрлари тушунчаси ва уларнинг таснифи
Кадрлар - (франц. cadre - шахсий таркиб) - ташкилот ходимларининг асосий қисми (штатга оид) таркиби; барча доимий ходимларидир.

Бошқарув соҳасида «кадрлар» тушунчаси бошқарув қарорларини ишлаб чиқиш ва ташкиллаштириш билан шуғулланувчи шахсларни бирлаштиради.

Ана шу атамадан келиб чиқиб, партия кадрларини сиёсий партияларнинг ахборот-таҳлилий ва ташкилий таъминоти учун яратиладиган ижроия аппаратининг доимий ходимлари таркиби, деб белгилаш мумкин.

Кенгроқ маънода партия кадрларига партиянинг сайланадиган органларнинг аъзоларини ва улардан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига ва маҳаллий халқ депутатлари Кенгашларига сайланадиган депутатларни ҳам киритиш мумкин.

Партия кадрлари билан ишлашнинг сиёсий жиҳатдан асосланган зарур шarti уларнинг таснифи бўлиб, уни бир қатор мезонлар бўйича амалга ошириш мумкин:

- партия фаолияти жараёнидаги функционал роли, яъни партия қарорларини ишлаб чиқиш, қабул қилиш ва ташкиллаштиришда иштирок этиши даражаси кўра (партиянинг сайланадиган раҳбар ва ижроия органлари аъзолари, партия фракциялари ва жойлардаги депутатлик бирлашмаларининг аъзолари, штатдаги партия аппарати);

- ташкилотдаги лавозим вазифаларига кўра (етакчилар, оддий фаоллар ва аппарат ходимлари ва ҳ.к.);

- шахснинг ижтимоий хусусиятларига кўра (жинси, ёши, маълумоти, иш стажи ва ҳ.к.);

- касбий мансублилигига кўра (юристарлар, сиёсатшунослар, файласуфлар, педагоглар, муҳандислар, шифокорлар ва ҳ.к.).

Шуни таъкидлаш керакки, бошқарув фанига кўра кадрларни биринчи мезон бўйича таснифлаш энг катта аҳамията эга. Функционал вазифасига кўра бошқарув жараёнида кадрлар учта гуруҳга бўлинади:

- раҳбарлар, етакчилар – бошқарувга оид қарорларнинг қабул қилиниши ва ижросини таъминлаш учун масъул шахслар. Улар ташқи ва ички ташкилий раҳбарлик қилиш ваколатига эга, демак, уларнинг қўл остидаги ходимлари ҳам бор. Раҳбариятга партия етакчилари, уларнинг марказий, ҳудудий, туман ва шаҳар кенгашлари раҳбарлари, тегишли партия аппаратининг бўлим мудирлари ва бошқалар киради;

- мутахассислар (экспертлар, референтлар ва ҳ.к.) – бевосита ташкилий ва ахборот-таҳлилий ишлар билан банд бўлган ва бунда бирон-бир турдаги, соҳадаги махсус билим ва кўникмалардан фойдаланувчи, аммо ички ташкилий бошқарув ҳуқуқига эга бўлмаган, ва демакки, қўл остидаги ходимлари йўқ шахслар (сиёсатшунослик, ҳуқуқ, педагогика, соғлиқни сақлаш, муҳандислик-технологик соҳа вакиллари ва ҳ.к.);

- техник ижрочилар (хизмат кўрсатувчи ходимлар) – ахборотни ва унинг моддий ташувчиларини тўплаш, уларга ишлов бериш, қайд қилиш, тайёрлаш ва сақлаш бўйича техник амалиётларни бажарувчи шахслар (иш юритувчилар, котиблар, ҳисобчилар ва ҳ.к.).

Кадрлар билан ишлаш партиянинг кадрлар сиёсатини амалга ошириш билан боғлиқ бўлган ташкилий тадбирлари ва техник усуллари мажмуасидан иборатдир. Кадрлар билан ишлаш тизими қуйидаги элементлардан иборат:

- мақбул ташкилий тузилмасини шакллантириш, унинг мақбул фаолият юритиши учун зарур ходимлар сонини, уларнинг лавозимини тоифалаштириш ва касбий тайёргарлик даражасини аниқлаш;

- бевосита кадрлар билан ишлаш – танлаш, жойлаштириш, лавозимини ўзгартириш, хизмат поғонасидан ўсиш учун захирани шакллантириш, ходимларни баҳолаш;

- кадрларни тайёрлаш – бирламчи тайёрлаш, қайта тайёрлаш, малакасини ошириш;

- меҳнат фаоллигини рағбатлантириш ва кадрларни тарбиялаш – маънавий ва моддий рағбатлантириш усулларида фойдаланиш, интизомни ва масъулиятни мустаҳкамлаш, қонунга итоаткорлик руҳида тарбиялаш.

Кадрлар билан ишлашнинг санаб ўтилган элементлари кадрларга оид функциялар доирасида амалга оширилади ва унинг асосий мазмунини очиб беради. Демак, партиядаги кадрларга оид вазифалар муайян талабларга жавоб берадиган кадрларни танлаш, жойлаштириш, ўқитиш ва тарбиялаш орқали уларнинг зиммасига юклатилган вазифаларини бажариш бўйича партиянинг марказий, ҳудудий, туман ва шаҳар органлари ва ташкилотлари фаолиятининг ташкилий таъминотидан ташкил топади.

Сиёсий партиялардаги кадрларга оид сиёсат муайян принципларга асосланиши керак. Булар қуйидагича:

- кадрларга оид муаммоларни ҳал қилишда асосланганлик, ҳаққонийлик, тизимлилик ва мажмуавийлик;

- истиқболлилик, унинг кадрларга оид вазиятни таҳлил қилишга асосланган илфोर ва узоқни кўзловчи характерга эгаллиги;

- партия кадрлари, профессионал партия аппарати ходимлари ва уларнинг ишбилармонлик ва ахлоқий фазилатларига кўра захирага киритилган ходимларнинг синчковлик билан танланиши;

- кадрларга бўлган ишонч ва ҳурматни уларга бўлган принципиал талабчанлик билан мувофиқлиги;

- кадрларнинг ворисийлиги ва янгиланиши, ёш ва тажрибали кадрларга мос келишлиги;

- кадрлар масаласини адолатли ҳал қилишда қонунийлик ва ижтимоий адолатни таъминловчи партия кадрларининг ҳуқуқий ва ижтимоий жиҳатдан ҳимояланганлиги.

Ўзбекистон ХДП ташкилотлари масъул лавозимларига кадрлар билан ишлаш “Ўзбекистон ХДП ташкилотларида меҳнатга оид муносабатларни тартибга солиш тўғрисида”ги Йўриқнома талаблари асосида олиб борилади.

Партия тизимида кадрларни ишга олишда қуйидаги талаблар қўйилади:

- Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига эга бўлиш;

- бошқа сиёсий партияда аъзо бўлмастик (туман ва шаҳар кенгаши раиси лавозимига тавсия этиладиган ходимлар Ўзбекистон ХДП аъзоси бўлиши шарт);

- туман ва шаҳар кенгаши раиси лавозимига тавсия этилаётган ходимлар олий маълумотга эга бўлиши;

- Назорат-тафтиш бўлими бошлиғи ва Бош бухгалтер лавозимига тавсия этилаётган ходимлар ўз мутахассислиги бўйича маълумот ҳамда камида уч йиллик иш стажига эга бўлиши;

- туман ва шаҳар кенгаши раислиги лавозимига тавсия этилаётган ходимлар мамлакатда амалга оширилаётган иқтисодий, ижтимоий ва демократик ислохотларнинг асосий устуворликларини, сиёсий партиялар фаолиятини тартибга солувчи қонунчилик меъёрларини билиши ва аниқ англашлиги ҳамда ташкилотчилик ва етакчилик қобилиятлари, жамоада ишлаш, ахборот-таҳлилий фаолият юритиш, омма олдида чиқиш кўникмаларига эга бўлиши;

- электрон ҳужжат алмашиш тизимида ишлаш асосларини билиш, компьютерда ишлаш борасида амалий кўникмаларни эгаллаган бўлиши, интернет тармоғи, локал ва корпоратив тармоқларда ишлаш, электрон почта ва электрон ҳужжат алмашиш тизимидан, оргтехникадан фойдаланишни билиши;

- юксак маданиятлилик ва маънавий етуклик.

Партияда, етакчилик қобилиятига эга ва ижтимоий-сиёсий ҳаётда фаол иштирок этишга интилаётган, сиёсий, иқтисодий ва ҳуқуқий фанлар, ахборот-коммуникация технологиялари бўйича юксак тайёргарликка эга, олий ўқув юртлари битирувчилари бўлган ёш, истиқболли кадрлар билан ишлашга алоҳида эътибор берилди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлигига номзодлар кўрсатиш тўғрисидаги қарор мажлисда иштирок этаётган қурултой делегатлари (Марказий Кенгаши аъзолари)нинг кўпчилиги ёқлаб овоз берганда қабул қилинади ва тегишли баённом билан расмийлаштирилиб, Марказий сайлов комиссиясига топширилади.

Партиянинг Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгаши сайловларида иштирок этиши тўғрисидаги қарор, сайлов кампанияси бошланиши эълон қилинганидан кейин бир ҳафта муддат ичида Марказий Кенгаш Ижроия қўмитаси томонидан қабул қилинади. Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгаши депутатлигига партиядан номзодлар тегишли партия кенгаши томонидан кўрсатилади.

Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгаши депутатлигига Партиядан номзодлар кўрсатиш тўғрисидаги қарор тегишли партия кенгаши йиғилишида, унда иштирок этаётган аъзоларнинг кўпчилиги овози билан қабул қилинади ва баённома расмийлаштирилиб, тегишли сайлов комиссиясига топширилади.

Депутатликка сайловларда номзодлар халқ орасида обрў-эътиборга эга, давлат ва жамият ҳаётида ўзининг намунали, ибратли фаолияти билан ном қозongan, катта ҳаётий тажриба ва билимга эга партия аъзолари орасидан танланади.

Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгаши депутатлигига бўшаб қолган ўринларга депутатлар сайловларида иштирок этиш ва Партиядан номзодлар кўрсатиш тўғрисидаги қарор Партия Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси билан келишилган ҳолда тегишли партия кенгаши Ижроия қўмитаси томонидан қабул қилинади.

Сайловларда партиянинг муваффақиятли иштирок этиши, кўпроқ депутатлик ўринларини қўлга киритиши учун партия ташкилотлари раҳбарлари тегишли чораларни қўллайдди. Хусусан, тарғибот-ташвиқот ишларида партиянинг электорати, фаоллари, аъзолари томонидан тегишлича ишлар ташкиллаштирилади.

Сайловлардаги муваффақият кўп жиҳатдан қуйи партия ташкилотларининг режалаштирилган чора-тадбирларни амал оширишдаги саъй-ҳаракатига боғлиқ.

САЙЛОВЛАР

Сайловларда эришиладиган муваффақият партиянинг жамиятдаги мавқеини акс эттиради. Сайлов жараёнларига тайёргарлик ва уни уюшқоқлик билан ўтказиш, биринчи навбатда, жойлардаги партия ташкилотлари раҳбарларидан, шунингдек, масъуллари ва партия фаолларидан юксак ирода талаб этади.

Партиянинг сайловларда иштирок этиши Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, Ўзбекистон Республикаси Сайлов Кодексига мувофиқ амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловида Партиянинг иштироки тўғрисидаги қарор, сайлов кампанияси бошланиши эълон қилинганидан кейин бир ҳафта муддат ичида Марказий Кенгаш Ижроия қўмитаси томонидан чақирилган партия Марказий Кенгаши пленумида қабул қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига партиядан номзод қурултойда кўрсатилади, бу ҳақдаги қарор қурултой делегатларининг кўпчилиги ёқлаб овоз берган тақдирда қабул қилинади ва тегишли баённома билан расмийлаштирилиб, Марказий сайлов комиссиясига топширилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига сайловда Партиянинг иштирок этиши тўғрисидаги қарор, сайлов кампанияси бошланиши эълон қилинганидан кейин бир ҳафта муддат ичида, Партия Марказий Кенгашининг Ижроия Қўмитаси томонидан қабул қилинади.

Партиядан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлигига номзодлар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига навбатдаги сайловларда қурултой томонидан, бўшаб қолган ўринларга Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатларининг сайловида Марказий Кенгаш пленуми томонидан кўрсатилади.

ҲУЖЖАТЛАР БИЛАН ИШЛАШ

Партия ташкилотларида иш юритиш, ҳисоб-китоб, статистика ва молия ҳужжатлари давлат тилида юритилади, ишловчиларининг кўпчилиги ўзбек тилини билмайдиган партия ташкилотларида давлат тили билан бир қаторда бошқа тилларда ҳам амалга оширилиши мумкин.

Қорақалпоғистон республика, вилоятлар, Тошкент шаҳар кенгашлари аппаратларида ҳужжатлар билан ишлаш ушбу иш учун тайинланган ходимга юклатилади. Бириктирилган ходим келиб тушган ҳужжатларни қабул қилади, рўйхатга олади ҳамда чиқиш ҳужжатларини рўйхатга олади ва жўнатади, кириш хат-ҳужжатлари ўз вақтида ижро этилишини назорат қилади. Шунингдек, ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатурасини тузиб, йиғмажилдларни шакллантиради. Туман ва шаҳар кенгашларида эса иш юритишнинг аҳволи учун жавобгарлик шахсан мазкур туман ва шаҳар кенгашининг раиси зиммасига юклатилади. Партия ташкилотларида кириш ва чиқиш ҳужжатлари учун алоҳида журнал юритилади.

Чиқиш ҳужжатлари расмий бланкларда расмийлаштирилади ҳамда раис ёки унинг топшириғига биноан раис ўринбосарларининг бири томонидан имзоланади.

*Партия ташкилотларида иш юритиш Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши, Қорақалпоғистон республика, вилоятлар, Тошкент шаҳар кенгашлари аппаратларида ва туман (шаҳар) кенгашларида иш юритиш бўйича **Йўриқнома** асосида амалга оширилади.*

Мазкур йўриқномада Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгаши, Қорақалпоғистон республика, вилоятлар, Тошкент шаҳар кенгашлари аппаратларида ва туман (шаҳар) кенгашларида ҳужжатларни тайёрлаш қоидалари, усуллари ва жараёнлари, улар билан ишлаш тартиби белгиланган.

ДЕПУТАТЛИК ГУРУҲЛАРИ БИЛАН ИШЛАШ, МАҲАЛЛИЙ КЕНГАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ БЎЙИЧА ТАВСИЯЛАР

Депутат - фикри зикри билан халққа энг яқин одам, доимо эл-юртни ташвиш ва муаммолари билан яшайдиган, катта билим ва тажрибага эга шахс.

Ш.Мирзиёев

Ўзбекистон ХДПнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгесидеги, халқ депутатлари вилоят, Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) Кенгашларидаги депутатлик гуруҳлари партия дастурий мақсадларини амалга оширишда асосий куч ҳисобланади.

Депутатлик гуруҳлари фаолияти тўғрисида тўлиқ тушунчага эга бўлиш, партия масъулларининг депутатлар билан самарали муносабатларини таъминлайди.

Партия ташкилотлари томонидан барча даражадаги депутатлик бирлашмалари билан ишлаш тўғри йўлга қўйилган бўлиши лозим.

Депутатларнинг ўз ваколатларидан тўлақонли фойдаланишлари учун улар билан етарлича иш олиб борилиши талаб этилади. Депутатларга депутатлик сўрови депутатлик назорати институтидан фойдаланишлари бўйича кенг имкониятлар берилган. Жойлардаги партия ташкилотлари раҳбар ва масъул ходимларининг кўпчилиги маҳаллий Кенгашлар депутати эканлигини эътиборга олиб, бу борадаги қатор масалаларга тўхталиб ўтилади.

ДЕПУТАТ КИМ?

Тегишли халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашига (бундан бундан матнда халқ депутатлари Кенгаши деб юритилади) сайланган ҳамда “Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ тегишинча вилоят, туман ва шаҳар сайлов комиссияси томонидан рўйхатга олинган Ўзбекистон Республикаси фуқароси депутат ҳисобланади.

Баённомада қуйидагилар кўрсатилади: ўтказиш санаси, сайланган ва қатнашган делегатлар. Таклиф этилганлар рўйхати илова қилинади.

Қарорлар Марказий Кенгаш (минтақавий, туман, шаҳар кенгаш) раиси ёки қурултой (конференция), пленум ваколат берган шахс томонидан имзоланади.

Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси ва Марказий Кенгаш Ижроия қўмитаси Ҳайъати, Ўзбекистон ХДП вилоят (Қорақалпоғистон республика, Тошкент шаҳар, туман, шаҳар) кенгашининг ижроия қўмитаси йиғилишларида баённомалар юритилади.

Уларда қуйидагилар кўрсатилади:

- сайланма орган номи;
- баённома рақами, йиғилиш санаси;
- раислик қилганлар, қатнашган Ижроия қўмита (Марказий Кенгаш Ижроия қўмитаси Ҳайъати) аъзолари, аппарат функционал ходимларининг фамилиялари ва рўйхатлари илова қилинади.

Ҳар бир масала бўйича баённомага қабул қилинган қарорлар киритилади.

Баённомалар ҳамда баённомаларга киритилган масалалар бўйича қабул қилинган қарорлар раислик қилган шахс томонидан имзоланади.

Ҳужжатлар ижросини назорат қилиш қуйидагилар воситасида таъминланади:

- тегишли таркибий бўлинмалар (минтақавий кенгашларда), мансабдор шахслар ва ходимлар томонидан тасдиқланган муддатларда амалий чоралар кўриш билан;

- уларнинг қуйи ташкилотларда бажарилишининг боришини мақсадли ўрганиш орқали.

Иш юритиш сектори (иш юритиш учун тайинланган ходим) ходимлар назоратида бўлган қарорлар ва топшириқлар ҳисобини ташкил этади уларнинг бажарилишини кузатади ва бажарилган қарорларнинг назоратдан олиниши тўғрисидаги таклифларни ўз вақтида тайёрланишини таъминлайди.

Топшириқларда бир неча бажарувчилар кўрсатилган бўлса, топшириқда биринчи бўлиб қайд этилган шахс бажаришнинг боришини умумлашган кўринишда таъминлайди.

Тегишли қарорларнинг сўров йўли билан қабул қилинишида визалар тўпланади ёки телефон орқали келишилади ва раис ёки тегишли лойиҳани тайёрлаган ва бу масала билан шуғулланувчи бўлим масъул ходимларига олиб кирилади.

Қарорлар лойиҳалари кўриб чиқиш учун бўлимлар (масъул ходимлар) томонидан тайёрланади ва имзо йиғилади.

Қарор лойиҳалари тегишли кенгашнинг пленуми, ижроия қўмитаси (МК Ижроия қўмитаси Ҳайъати)да кўриб чиқилганидан сўнг тегишли бўлим (масъул ходим) томонидан 3 кун мобайнида муҳокама пайтида билдирилган таклиф ва тавсияларни ҳисобга олган ҳолда такомилга етказилади ва имзога киритилади.

Халқ депутатлари вилоят, шаҳар ва туман Кенгашлари депутатларининг ҳуқуқлари:

тегишли халқ депутатлари Кенгаши мажлиси кун тартиби муҳокама қилинаётган масалаларни кўриб чиқиш тартиби ҳамда бу масаланинг моҳияти юзасидан таклифлар киритиш ва мулоҳазалар билдириш;

тегишли халқ депутатлари Кенгашининг мажлисида кўриб чиқилиш учун масалалар таклиф этиш;

депутатлик сўрови билан мурожаат қилиш;

Кенгаш мунозараларида иштирок этиш, маърузачи ва раислик қилувчига саволлар бериш;

ўз таклифларини асослаб бериш учун сўзга чиқиш ва овоз бериш сабаблари юзасидан изоҳ бериш;

тегишли халқ депутатлари Кенгашининг мажлисида раислик қилувчига мажлисда муҳокама қилинаётган масала юзасидан ўз нутқи, таклифи ёки мулоҳазаси матнини топшириш;

тегишли халқ депутатлари Кенгаши таркибидаги ўзи ташкил бўлган органнинг қарорига қўшилмаган тақдирда ўз нуқтаи назарини тегишли халқ депутатлари Кенгашининг мажлисида баён этишга ёки бу ҳақда мазкур халқ депутатлари Кенгаши раҳбарига ёзма равишда маълум қилишга;

тегишли халқ депутатлари Кенгашига ҳисобдор ёки унинг назорати остидаги ҳар қандай орган ёхуд мансабдор шахснинг ҳисоботи ёки ахборотини мазкур халқ депутатлари Кенгашининг мажлисларида эшитиш тўғрисида таклиф киритишга;

Ўзбекистон Республикаси қонунларининг ижро этилишини, шунингдек, тегишли халқ депутатлари Кенгаши қарорларининг бажарилишини текшириш тўғрисида кўриб чиқилиши учун масалалар таклиф этишга;

сайловчилар билан, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи, сиёсий партия ташкилоти билан учрашувлар ўтказишга;

фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонун билан муҳофаза қилинадиган манфаатларини бузиш ҳоллари ёки қонун ҳужжатларини бузишнинг бошқа ҳоллари маълум бўлиб қолган тақдирда уларга дарҳол чек қўйиш чораларини кўриш талаби билан тегишли органлар ҳамда мансабдор шахсларга мурожаат этиш.

(депутат сўрови юборилаётган
давлат органи раҳбари)

ДЕПУТАТ СЎРОВИ
(намунавий шакл)

(муаммоли масаланинг асосий мазмуни)

“Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгаши депутатининг мақоми тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 8-моддасига мувофиқ Сиздан қуйидаги масалалар бўйича ахборот беришингизни сўрайман:

- 1) _____
- 2) _____

Депутат сўровига жавобни депутат сўровини олган кундан эътиборан 10 кундан кечиктирмасдан тақдим этишингизни сўрайман.

Халқ депутатлари _____
Кенгаши депутати _____

(фамилияси, исми, отасининг исми, имзоси)

Бунда депутат қуйидагиларга алоҳида эътибор қаратади:

Депутат сўрови нима?

Депутат сўрови нима?

Депутат сўрови нима?

Масалаларни сессия кун тартибига олиб чиқиш орқали ечимини топиш куйидаг кетма кетликда амалга оширилади:

партия ҳаракат дастурида белгиланган ҳудудларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш юзасидан электоратни безовта қилаётган муҳим масалаларни аниқлаш;

халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларидаги партия гуруҳи йиғилишида ўрганиш учун ишчи гуруҳини шакллантириш (Қонунчиликда белгиланган тартибда Фракция аъзоларини партия гуруҳлари йиғилиши ишида маслаҳат овози билаништирок этиш);

ишчи гуруҳи томонидан жойига чиқиб, саволнома асосида масалани ўрганиш, ўрганиш натижасида маълумотнома ҳамда партия гуруҳининг қарор лойиҳасини тайёрлаш;

халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларидаги партия гуруҳи йиғилишини ўтказиш ва масала юзасидан депутатлик гуруҳининг Қарорини қабул қилиш;

халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларидаги партия гуруҳи йиғилиши қарори асосида масалани халқ депутатлари маҳаллий Кенгашининг тегишли доимий комиссия кун тартибига муҳокама учун тавсия этиш;

халқ депутатлари маҳаллий Кенгашидаги тегишли доимий комиссия йиғилишида кўриб чиқиш ва масалани ечимига қараб уни сессия кун тартибига киритиш юзасидан қарор қабул қилиш;

сессия кун тартибига киритиш;

доимий комиссия ёки сессия Қарорини бажарилиши юзасидан тизимли мониторинг олиб бориш.

Халқ депутатлари Кенгашида 7(6) та доимий комиссиялар фаолият юритилад. Ундан ташқари халқ депутатлари Кенгашининг қарорига кўра маълум бир масалаларни ўрганиш бўйича муваққат комиссиялар ҳам тузилиши мумкин.

Доимий комиссия йиғилишини ташкил этиш ва қарор қабул қилишда қуйидагилар эътиборга олинishi лозим:

Масалани муҳокама қилиш учун материалларнинг етарлилиги ва масалага тегишли мутасадди ташкилот вакилларининг иштироки;

Масала юзасидан қарор қабул қилишда аниқ вазифаларнинг белгиланиши.

Масалаларни Халқ депутатлари маҳаллий Кенгашнинг доимий комиссия ва сессиялар кун тартибига киритиш тартиби:

1) масалани ўрганиш юзасидан саволнома тузилади. Ишчи гуруҳ аъзолари ҳудудларга бириктирилиб, масала жойларда ўрганилади;

2) маълумотлар умумлаштирилиб, таҳлил этилади. Депутатлик гуруҳи ёки доимий комиссия мажлисида кўриб чиқилади. Масалага тааллуқли мансабдор шахслар ҳисоботи эшитилади;

3) халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгаши раисига масалани сессия кун тартибига киритиш таклифи билдирилади. Сессия ишида муҳокама этилиб, тегишли қарор қабул қилинади;

4) фракция ва халқ депутатлари Кенгашидаги партия гуруҳлари қарорлари ижро этилиши устидан мониторинг (назорат) ташкил этилади.

**Масалани сессияга киритилиши – ҳали тўлиқ
мақсадга эришилди дегани эмас!**

Шахсий иш режасини тузаётганда депутатлик фаолиятининг қуйидаги йўналишларини ҳисобга олиш зарур:

Халқ депутатлари Кенгашининг сессияларида, шу жумладан кўрилаётган масалалар бўйича овоз беришда иштирок этиш;

Халқ депутатлари Кенгашининг ўзи аъзо бўлган доимий комиссиялари ишлаш;

Халқ депутатлари Кенгашида ташкил этилган партия гуруҳида ишлаш;

Депутатнинг сайловчилар билан, уни халқ депутатлари Кенгашига номзо кўрсатган сиёсий партия ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан ишлаш.

Депутат ўзининг шахсий иш режасида қуйидагиларга алоҳида эътибор қаратиши лозим:

- учрашувлар;

- оммавий ахборот воситалари билан ишлаш;

- тадбирлар.

Халқ депутатлари Кенгашидаги доимий комиссия йиғилишида муҳокама этиладиган масалалар қандай тайёрланади?

Иш режадаги масала юзасидан ёки партиянинг сайловолди дастурида белгиланган тегишли ҳудудда муаммога айланган масала юзасидан қонунчилик тизими ўрганилади (Ўзбекистон Республикаси Қонунлари, Президент Қарорлари, Фармонлари, Вазирлар Маҳкамаси Қарорлари, Давлат дастурлари ва меъёрий ҳуқуқий ҳужжатлар ўрганиб чиқилади)

Қонун ҳужжатларининг ижроси қай даражада ташкил этилганлигини ўрганиш мақсадида тегишли ташкилот мутахассислари иштирокида Ишчи гуруҳи тузилади. Ишчи гуруҳ таркиби Доимий комиссия раиси томонидан тасдиқланади.

Халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари сессияси нима?

Сессия – халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгашининг асосий ишчи сессияси.

Халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгашининг сессиялари тегишли ҳоким, ҳоким йўқлигида эса унинг ўринбосарларидан бири томонидан зарур ҳолда қараб, бироқ, йилига камида икки марта чақирилади. Сессия, шунингдек халқ депутатлари тегишли Кенгаши депутатлари камида учдан икки қисмининг ташаббусига биноан ҳам чақирилиши мумкин. Кенгаш сессиясини чақириш ҳақида тўғрисидаги қарордан депутатлар сессия очилишидан камида етти кун олдин хабардор қилинади.

Янги сайланган халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгашининг биричи сессияси ҳоким томонидан сайловдан кейин кечи билан уч ҳафталик муддат ишчи сессияси чақирилади ва у кекса депутатлардан бири томонидан очилади. Халқ депутатлари Кенгаши сессияларида ҳоким, у йўқлигида эса Кенгашнинг қарорига ёки ҳокимнинг топшириғига биноан мазкур Кенгашнинг депутатларидан бири раислик қилади.

Халқ депутатлари Кенгашининг ҳар бир сессиясини ўтказиш даврида депутатлар орасидан сессия котиби ёки котибияти сайланади.

Халқ депутатлари Кенгашининг сессияси, башарти унда жами депутатларнинг камида учдан икки қисми иштирок этса, ваколатли ҳисобланади.

Халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгаши сессиясида муҳокама қилинаётган масалалар бўйича очиқ ёки яширин овоз бериш орқали, депутатларнинг умумий сонининг кўпчилик овози билан қарор қабул қилинади.

100060, Toshkent sh., A.Temur 17, tel.: 233-43-59

« ____ » _____ 20__ у.

_____ - sonli

DEPUTAT SO`ROVI

*Қашқадарё вилоят Халқ таълими
бошқармасининг бошлиғи*
_____га

Ҳурматли _____!

Сизга маълумки, 2019 йил 12 сентябрь 311-сонли хат билан Қашқадарё вилоят ҳокими З.Рузиевга Қарши туманида жойлашган мактаб ва мактабгача таълим муассасаларининг моддий-техника базасини ўрганиш натижалари бўйича депутатлик мурожаати билан чиққан эдим.

Мен ўз хатимда Қарши туманидаги 4-9-21-23-29-31-35-37-44-46-47-48-57-59-68-70-71-умумтаълим мактабларининг ҳамда 6-14-17-19-27-29-37-40-42-43-48-49-52-60-61-сонли мактабгача таълим муассасаларининг таъмирталаб аҳволда эканлигини маълум қилиб, вилоят ҳокимидан ушбу объектларни ижтимоий-иқтисодий йўналишларни ривожлантириш бўйича ишлаб чиқиладиган Давлат Дастурларига киритилишида амалий ёрдам беришини сўраган эдим.

Вилоят ҳокимлиги томонидан 2019 йил 13 сентябрь куни К-3909 рақами билан рўйхатга олинган хатнинг ижросини таъминлаш мақсадида Сизга вилоят ҳокимининг зудлик билан барча масалалар бўйича аниқ чоратадбирлар ишлаб чиқиб, камчиликларни бартараф этиш вазифаси топширилган эди.

Сиздан юқоридаги таълим муассасалари шароитини яхшилаш мақсадида бошқарма томонидан амалга оширилган ишлар юзасидан ёзма ахборот беришингизни сўрайман.

**Ўзбекистон ХДП Қашқадарё вилоят
кенгаши раиси, халқ депутатлари
вилоят Кенгашидаги партия
гуруҳи раҳбари**

О.Равшанов

Тел: (75) 221-41-71

Сессия қарори лойиҳаси масалага тегишли бўлган халқ депутатлари Кенгашидаги доимий комиссия томонидан тайёрланади. Масалан, **маҳаллий бюджетни ёки унинг ижроси тўғрисидаги ҳисоботни тасдиқлаш масаласи бўйича халқ депутатлари Кенгашининг қарорининг лойиҳасини тайёрлаш** Маҳаллий бюджетни шакллантириш ва уни ижро этиш, иқтисодий ислохотларни амалга ошириш ҳамда тадбиркорликни ривожлантириш масалалари бўйича доимий комиссия зиммасига юклатилади.

Халқ депутатлари маҳаллий Кенгаши қарорларининг ижро этилиши устидан мониторингни (назорат) ташкил этиш қандай амалга оширилади?

Халқ депутатлари маҳаллий Кенгаши сессияси қарорларининг ижро этилиши устидан мониторингни амалга ошириш жараёнини шартли равишда бир нечта ўзаро боғлиқ бўлган босқичларга бўлиш мумкин.

1-босқич – Доимий комиссиянинг йиғилиши ўтказилади ва ишчи гуруҳ тузилади. Сессия қарори ижросини назорат қилиш бўйича иш режа ишлаб чиқилади.

2-босқич – Иш режага мувофиқ, Кенгаш қарори тегишли ижро ҳокимияти органларига етказилади. Кузатув хатида Кенгаш қарорининг ижро этилиши ва натижалари тўғрисидаги ахборотни тақдим этиш муддати кўрсатилади.

3-босқич – ишчи гуруҳ аъзолари халқ депутатлари Кенгаши қарорининг ижро этилиши натижалари тўғрисидаги ахборотни умумлаштиради. Ўтказилган мониторинг яқунлари ОАВда ёритилади.

Яқуний босқич – халқ депутатлари Кенгаши қарорининг ижро этилиши яқунлари тўғрисидаги масала халқ депутатлари Кенгашининг сессиясига киритилади. Халқ депутатлари Кенгашининг доимий комиссияси раиси ёки ишчи гуруҳ аъзоларидан бири қилинган ишлар тўғрисидаги ҳамда қарорнинг ижро этилиши яқунлари ҳақидаги ахборот билан сессияда чиқиш қилади. Натижада сессияда янги қарор қабул қилинишига эришилади.

Депутат қатъиятли, ташаббускор, ҳуқуқий билимларга эга, масъулиятли бўлиши керак.

Ҳуқуқий давлатнинг шаклланиш жараёнида маҳаллий вакиллик органлари бўлган вилоят, туман ва шаҳар халқ депутатлари Кенгашларининг самарадорлигини ошириш муҳим аҳамият касб этади. Маъмурий-ҳудудий бирликлар аҳолиси томонидан сайланувчи Кенгашлар аҳолининг тегишли вилоят, туман ва шаҳар ижроия ҳокимият бошлиқлари (ҳокимлар), шунингдек, вазирлик ва идораларнинг ҳудудий бошқармалари олдидаги манфаатларини ҳимоя қилишда муҳим бўлган ҳисобланади.

Маҳаллий вакиллик органлари ҳудудларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларини ишлаб чиқиш ва тасдиқлашда, шунингдек, уларнинг тегишли ҳудудда ижроия ҳокимияти органлари томонидан амалга оширилишини назорат қилишда иштирок этадилар.

Эслатма: Сиёсий партия Ўзбекистон Республикасининг бир юридик шахсидан бир йил мобайнида олган хайрия ёрдами суммаси хайрия ёрдами берилган йилнинг 1 январидаги ҳолатга кўра белгиланган энг кам иш ҳақининг беш минг бараваридан ошмаслиги лозим.

Ўзбекистон Республикасининг юридик шахси сиёсий партияга пул маблағлари шаклидаги хайрия ёрдамини беришда уни сиёсий партиянинг ҳисоб-китоб варағига юридик шахслар учун нақд пулсиз ҳисоб-китоблар қоидаларида назарда тутилган реквизитларни кўрсатган ҳолда ўтказди ва тўлов топшириқномасида қонунда назарда тутилган хайрия ёрдами беришга чеклашлар йўқлиги ҳақида белги қўяди.

Хайрия ёрдами, агар у ушбу модданинг кўрсатилган суммадан ортиқроқ бўлса, олинган кундан эътиборан бир ой ичида сиёсий партия хайрия ёрдами берувчига уни қайтариши, қайтариш имконияти бўлмаган тақдирда эса, давлат даромадига ўтказиши лозим.

(Ўзбекистон Республикасининг “Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида”ги Қонунининг 13-моддаси)

Эслатма: Сиёсий партия Ўзбекистон Республикасининг бир фуқаросидан бир йил мобайнида олган хайрия ёрдами суммаси хайрия ёрдами берилган йилнинг 1 январидаги ҳолатга кўра белгиланган энг кам иш ҳақининг беш юз бараваридан ошмаслиги лозим. Ушбу чеклаш сиёсий партия аъзолари партия уставига асосан тўлайдиган аъзолик бадалларига татбиқ этилмайди.

Ўзбекистон Республикасининг фуқароси сиёсий партияга пул маблағлари шаклидаги хайрия ёрдамини беришда уни сиёсий партиянинг ҳисоб-китоб варағига шахсан, паспорти ёки унинг ўрнини босувчи ҳужжатни тақдим этган ҳамда тўлов топшириқномасида ёхуд пул жўнатмасида фамилияси, исми, отасининг исми ва паспортига оид маълумотларни кўрсатган ҳолда ўз маблағларидан ўтказди.

Хайрия ёрдами, агар у ушбу модданинг онунда кўрсатилган суммадан ортиқроқ бўлса, олинган кундан эътиборан бир ой ичида сиёсий партия хайрия ёрдами берувчига уни қайтариши, қайтариш имконияти бўлмаган тақдирда эса, давлат даромадига ўтказиши лозим.

(Ўзбекистон Республикасининг “Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида”ги Қонунининг 14-моддаси)

Ўзбекистон ХДПда молиявий масалалар **Ўзбекистон ХДП ташкилотлари молиявий-хўжалик фаолиятини юритиш тартиби тўғрисидаги Низом** билан тартибга солинади.

Ўзбекистон Республикасининг “Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида”ги Қонуннинг 6-моддасига мувофиқ, маҳаллий вакиллик органи ҳисобланган халқ депутатлари Кенгаши қабул қилган ҳамда чиқарган ҳужжатлар, агар ана шу ҳужжатларда ўзга тартиб белгиланмаган бўлса имзоланган вақтдан бошлаб куч кирди. Халқ депутатлари Кенгаши ўз ваколати доирасида қабул қилган ҳужжатлар вилоят, туман, шаҳар ҳудудида жойлашган барча корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар томонидан ижро этилиши мажбурийдир.

Кенгаш қарорларидан иборат ахборотлар оммавий ахборот воситаларида нашр қилиниши баробарида, мазкур Кенгаш қарорлари ижросига масъул этиб тайинланган ташкилотларнинг мансабдор шахсларига ҳам жўнатилиши зарур.

Сессия кун тартибига киритиладиган масалаларни олдиндан кўриб чиқиш тайёрлаш учун Халқ депутатлари Кенгаши ўз ваколатлари муддати учун бошланғич ижтимоий бўғинларда ўз фаолиятини амалга оширувчи **доимий ва вақтинчалик комиссиялар**ни тузади.

Доимий комиссиялар сессиялар оралиғидаги вақт давомида Кенгашнинг асосий ишчи органи ҳисобланади. Доимий комиссиялар мажлислари уларда доимий комиссия аъзоларининг ярмидан кўпи иштирок этган тақдирда ваколатли ҳисобланади.

Доимий ва вақтинчалик комиссиялар раиси ва аъзолиги учун номзодлар сессияда ҳоким – халқ депутатлари Кенгаши раиси томонидан тақдим этилади. Халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгашининг Намунавий регламенти тўғрисидаги Қарорнинг 65-моддасига биноан “доимий комиссиялар мажлислари бир ойда камида бир марта ўтказилади”. Доимий комиссияларнинг қўшма мажлислари улар ўртасидаг келишувга мувофиқ ўтказилади.

Халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгаши доимий комиссияларининг намунавий низоми тўғрисидаги Қарорнинг 27-моддасига мувофиқ “доимий комиссиялар сессияда кўриб чиқишга қўйиладиган масалаларни тайёрлаш ва уларни жиддий ишлаб чиқиш учун Кенгаш депутатлари, давлат идоралари, корхоналар, муассаса ва ташкилотлар, ННТ, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг вакиллари, мутахассислари ва олимлардан ташкил топган ишчи гуруҳларини тузиш ҳуқуқига эга”.

Шунингдек, ишчи гуруҳлар таркибига (келишилган ҳолда) Кенгашнинг бош доимий комиссиялари аъзолари ҳам киритилиши мумкин. Масалан, вилоят Кенгашининг доимий комиссияси томонидан тузиладиган ишчи гуруҳ таркибига вилоят ҳудудида жойлашган туман ёки шаҳар Кенгаши депутатлари ҳамда Сенат аъзолари киритилиши мумкин.

Кенгашлар доимий комиссиялар фаолиятининг етарли даражадаги аниқ регламентациясига қарамай, амалда вакиллик органлари структуравий бўлинмаларининг самарадорлигини пасайтирувчи айрим камчиликлар мавжуд.

Маҳаллий кенгашлардаги **партия гуруҳлари** маҳаллий вакиллик органида сиёсий партиялар вакили бўлган беш кишидан кам бўлмаган депутатлардан шакллантирилиши мумкин. Улар комиссиялар раислари, раис ўринбосарлари ва аъзолари номзодларини таклиф қилиш ваколатига эга. Бундан ташқари партия гуруҳларининг Халқ депутатлари Кенгаши сессиялари кун тартибига киритилган масалалар бўйича таклифлари кўриб чиқилиши мажбурий ҳисобланади.

Барча партия кенгашларида фуқароларни қабул қилиш Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг Жамоатчилик қабулхоналари тўғрисидаги Низоми асосида ташкил этилади.

Ўзбекистон ХДП қонун билан ўрнатилган тартибда ўзининг мақсад ва вазифаларини амалга ошириш мақсадида, қуйидаги молиялаштириш манбаларидан фойдаланиши мумкин:

- аъзолик бадаллари;
- қонунга мувофиқ тадбиркорлик фаолиятидан келадиган даромадлар;
- «Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ давлат бюджетидан ажратиладиган маблағлар;
- «Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси юридик ва жисмоний шахслари хайриялари;
- амалдаги қонунчиликда тақиқланмаган бошқа тушумлар.

Сиёсий партия, агар у Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига сайлов яқунлари бўйича «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий қонунига мувофиқ **Қонунчилик палатасида сиёсий партия фракциясини тузиш учун зарур миқдорда депутатлик ўринларини олган ўзининг уставда назарда тутилган фаолиятини молиялаштириш учун давлат маблағларини олиш ҳуқуқига эга бўлади.**

Партия тасарруфидаги бинолар, иншоотлар, хўжаликлар, наشريётлар, транспорт воситалари, асбоб-ускуналар, анжомлар, маданий-маърифий ва соғломлаштириш мақсадида фойдаланиладиган мулклар, пул маблағлари, шунингдек Партия маблағлари ҳисобидан сотиб олинган ёки вужудга келтирилган бошқа мол-мулк Партиянинг ўз органлари, муассаса ва ташкилотлари орқали эгаллик қилиш ҳуқуқи объектларидир.

Партия мулкани сотиш ёки уни бошқача тарзда тасарруф этиш масалаларини ҳал қилиш Партия Марказий Кенгаши Ижроия қўмитасининг мутлақ ваколатига киради.

Партия Марказий Кенгаши, Қорақалпоғистон республика, вилоятлар ва Тошкент шаҳар кенгашлари, шунингдек Партиянинг туман ва шаҳар кенгашлари қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ўз мустақил балансларига, банк муассасаларидан ҳисобварақларига, ўзларининг номидаги муҳрларга эга бўлиши мумкин.

Партия пул маблағларини шакллантириш манбалари аъзолик бадаллари, Ўзбекистон Республикаси юридик ва жисмоний шахслари хайриялари, Ўзбекистон Республикаси бюджетидан ажратиладиган маблағлар, тадбиркорлик фаолиятидан келадиган даромадлар ва амалдаги қонунчиликда тақиқланмаган бошқа тушумлардан иборатдир.

Партия бюджети, маҳаллий партия ташкилотлари, партия корхоналари ва муассасалари даромадларидан бюджетга ажратиладиган маблағларнинг миқдори ҳамда унинг ижроси тўғрисидаги ҳисобот ҳар йили Партия Марказий Кенгаши пленуми томонидан тасдиқланади. Партия бюджети ҳамда унинг ижроси тўғрисидаги ҳисобот ҳар йили барчанинг эътибори учун эълон қилинади.

Минтақавий, туман ва шаҳар партия ташкилотларининг бюджетлари ва уларнинг ижроси тўғрисидаги ҳисоботлар ҳар йили тегишли партия кенгашлари пленумлари томонидан тасдиқланади ҳамда қуйи партия ташкилотлари ва Партия аъзоларига маълум қилинади.

Зарур ҳолатларда, маблағларнинг бир қисми Марказий Кенгаш белгиланган миқдорда Партиянинг захира жамғармасига йўналтирилади.

Аъзолик бадаллари партия аъзолари томонидан ҳар ойда минтақавий, туман (шаҳар) кенгашларининг ҳисобварақларига уларнинг корхона ва ташкилотлардаги иш жойларига берган аризаларига мувофиқ иш ҳақларидан ёки шахсий банк пластик карточкаларидан тегишли маблағларни ўтказиш йўли билан тўланади.

Партия аъзолари томонидан тўланадиган аъзолик бадалларининг миқдори, айрим Партия аъзоларининг аъзолик бадалларини тўлашдан тўлиқ ва қисман оз этишнинг шarti ва тартиби, шунингдек келиб тушган аъзолик бадалларининг Марказий Кенгаш, Қорақалпоғистон республика, вилоятлар ва Тошкент шаҳар партия кенгашлари ҳисобварақларига ўтказиладиган миқдори Партиянинг тегишли молия йили бюджетини ўзгартишлар киритиш билан бир вақтда Партия Марказий Кенгаши пленумида тасдиқланади.

Бошланғич партия ташкилотларининг устав фаолиятини маблағ билан таъминлаш учун аъзолик бадаллари ва бошқа тушумларнинг бир қисми ажратилади. Ажратиладиган ушбу маблағлар миқдори ҳар йили Қорақалпоғистон республика, вилоятлар ва Тошкент шаҳар партия ташкилоти бюджетини тасдиқлаш билан бир вақт белгиланади.

Мазкур маблағлардан бошланғич партия ташкилотлари фойдаланишини, эҳтиёж учун бевосита харажат қилишини бошланғич партия ташкилотлари тақдимига мувофиқ тегишли минтақавий, туман ва шаҳар кенгашларининг ижроия қўмиталари амалга оширади.

Партия Марказий Кенгаши, Қорақалпоғистон республика, вилоятлар ва Тошкент шаҳар кенгашлари, уларнинг балансидаги мол-мулкни ва пул маблағларини оператив бошқариш учун, Партия Марказий Кенгаши Ижроия Қўмитаси, партия кенгашлари ижроия қўмиталари томонидан тасдиқланадиган низомлар асосида иш юритадиган ишлар бошқармаларини тузишлари ёки ишлар бошқарувчиларини тайинлашлари мумкин.

Туман (шаҳар) партия кенгашларининг мол-мулки ва пул маблағларининг оператив бошқарувини, қоида тариқасида, кенгаш раислари амалга оширадilar.

Партия корхоналари ва муассасаларини бошқариш уларнинг уставлари ва уларнинг тўғрисидаги низомларга мувофиқ уларнинг раҳбарлари томонидан амалга оширилади.

Сиёсий партияларга пул маблағлари шаклидаги, мол-мулк бериш, хизматлар кўрсатиш, ишлар бажариш тариқасидаги (шу жумладан грантлар ажратиш, техник ёрдам кўрсатиш, сафарлар билан, шунингдек Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ва унинг ташқарида ўтказиладиган тренинглар, семинарлар, конференциялар билан боғлиқ харажатларга ҳақ тўлаш орқали) хайрия ёрдами қўйидагилар томонидан берилишига йўл қўйилмайди:

- чет давлатлар;
- чет давлатларнинг юридик шахслари, уларнинг ваколатхоналари ва филиаллари;
- халқаро ташкилотлар, уларнинг ваколатхоналари ва филиаллари;
- чет эл инвестициялари иштирокидаги корхоналар;
- чет эл фуқаролари;
- фуқаролиги бўлмаган шахслар.

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, диний ташкилотлар ва номинатлаштирилган ёки фақат тахаллуси кўрсатилган шахслар томонидан сиёсий партияларга пул маблағлари шаклида, мол-мулк бериш, хизматлар кўрсатиш, ишлар бажариш тарзида хайрия ёрдами берилишига ҳам йўл қўйилмайди.

Ушбу ҳолатда кўрсатилган хайрия ёрдами олинган кундан эътиборан бир ой ичида хайрия ёрдами берувчига қайтарилиши, қайтариш имконияти бўлмаган тақдирда эса давлат даромадига ўтказилиши лозим.

Фойдаланилган адабиётлар Рўйхати

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2014. –
2. Ўзбекистон Республикасининг сайлов кодекси // <https://lex.uz/docs/4386848>
3. Джавакова К.В. Президент сайлови ва сиёсий партиялар (100 савол ва 100 жа
Тошкент: – «O'zbekiston», 2016. – 56 б.
4. Сиёсий партиялар тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Қонуни // <https://lex.uz/docs/54191>
5. Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси
Қонуни // <https://lex.uz/docs/168391>
6. Халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлардаги Ўзбекистон ХДП гуруҳлари фаоли
ташкил этиш бўйича услубий қўлланма – Тошкент:- «Turon - Iqbol», 2016. – 72 б.
7. Ўзбекистон Халқ демократик партияси Сайловолди дастури – Тошкент, 2019. –
8. Ўзбекистон Халқ демократик партияси Устави – Тошкент, 2014. – 38 б.

Мундарижа

КИРИШ.....	3
СИЁСИЙ ПАРТИЯ ТУШУНЧАСИ.....	4
СИЁСИЙ ПАРТИЯ: ҚИСҚА САВОЛ-ЖАВОБЛАР.....	6
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ ҲАҚИДА НИМАЛАРНИ БИЛАСИЗ?.....	12
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ РАҲБАР ОРГАНЛАРИ.....	18
ЎЗБЕКИСТОН ХДП МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ РАИСИ.....	19
БОШЛАНҒИЧ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИ.....	21
ТУМАН (ШАҲАР) ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ.....	27
МИНТАҚАВИЙ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ.....	29
ЎЗБЕКИСТОН ХДП МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ АППАРАТИ.....	30
ЎЗБЕКИСТОН ХДП ТИЗИМИДА КАДРЛАР БИЛАН ИШЛАШ.....	32
САЙЛОВЛАР.....	36
ҲУЖЖАТЛАР БИЛАН ИШЛАШ.....	37
ДЕПУТАТЛИК ГУРУҲЛАРИ БИЛАН ИШЛАШ, МАҲАЛЛИЙ КЕНГАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ БЎЙИЧА ТАВСИЯЛАР.....	39
ПАРТИЯНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ МОЛИЯ-ХЎЖАЛИК ФАОЛИЯТИ.....	50
ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ.....	52

